सिम्ता राजपत्र

सिम्ता गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः ९ सङ्ख्या : १ पारित मितिः
२०८२/०३/०९

भाग : २ प्रमाणिकरण मिति : २०८२/०३/१०

सिम्ता गाउँपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको योजना सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत, शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९, पहिलो संशोधन २०८१

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सिम्ता गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ को पहिलो संशोधन २०८१ जारी गरेको छ ।

सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत
शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९
पहिलो संशोधन २०८१

Education Sector Disaster Preparedness and Response Plan of Simta RM Surkhet

नेपाल शिक्षा समूह

सिम्ता गाउँपालिका, सुर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

धन्यवाद ज्ञापन

सुर्खेत जिल्लाको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको पूर्व क्षेत्र जाजरकोटा जिल्लाको शिवालय गाउँपालिकासँग सिमाना जोडिएको सिम्ता गाउँपालिका साबिकका ८ वटा गा.वि.स.हरू (घोरेटा,काफलकोट,आग्रीगाँउ, बजेडीचौर,राकम,काप्रीचौर, डाँडाखाली र खानीखोला) एक-आपसमा गाभेर संघीय पुर्नसंरचना आयोगको प्रतिवेदन बमोजिम मिति २०७३ फागुन २७ गते देखि सिम्ता गाउँपालिका बनेको हो । साबिकका ८ वटा गा वि स हरूलाई पुर्नसंरचना गरी हाल यस गाउँपालिकालाई ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको वडा नं. ६ स्थित साविकको राकम गा.वि.स. को भवन रहेको ठाउँ सबै वडाहरूका लागि भौगोलिक रूपमा पायक पर्ने भएकाले गाउँपालिकाको केन्द्र सोही राकममा रहेको छ ।

प्राकृतिक रुपमै यो गाउँपालिका भुकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागि, चट्याङ, हावाहुरी, असिना जस्ता बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको छ र यस प्रकारका विपद्का घटनाबाट वर्षेनी क्षती हुने गरेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभावले गाउँपालिकामा विपद् जोखिम अझ बढाईरहेको छ । सिम्ता गाउँपालिकाको धेरै ठुलो भूभाग भिरालो हुदा वर्षेनी पहिरोले धनजनको क्षती गर्ने गरेको उदाहरण पनि यस गाउँपालिकामा प्रसस्त पाईन्छ । यसरी गाउँपालिकाको बहुप्रकोपको हिसावले उच्च जोखिममा रहेको अवस्था छ ।

नेपालको संविधान, २०७२ ले विपद् व्यवस्थापनलाई तिनवटै तहका सरकारको साझा अधिकारको सुचीमा राखेको छ । विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली,२०७६, स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ र गाउँपालिका स्तरीय विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ ले प्रवन्ध गरको स्थानीय सरकारको विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी काम कर्तव्य र अधिकार अनुसार गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी आवश्यक नीति, रणनीति तथा योजना तयार गर्न, ऐन नियम तथा कार्यविधि तयार गर्न, अध्यन अनुसन्धान र विपद् जोखिमको लेखजोखा गर्न गराउन, विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पुर्वतयारी गर्न र प्रतिकार्य संचालन गर्न सक्दछ । यसै आधारमा सिम्ता गाउँपालिकाले विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा त्यसको लागि पर्याप्त पुर्वतयारकिो लागि प्रकोप, संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको आधारमा सिम्ता गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । यस क्षेत्रमा बारम्बार भइरहने प्रमुख विपद्का घटनाहरुलाई मध्यनजर गरी सामान्य पूर्वतयारीका गतिविधिहरुलाई सम्वन्धित विषय क्षेत्रगत योजना तथा कार्यक्रमहरुसँग समायोजना र एकिकरण गरी विपद् जोखिम सुसूचित विकासको अभ्यास मार्फत गाउँपालिकाको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ ।

यस योजना कार्यान्वयनबाट विपद् जोखिम न्युनीकरण गर्दै विपद्का कारण हुने क्षती एवम् नोक्सानी घटाउन गाउँपालिकालाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । यस सिम्ता गाउँपालिकाको विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको लागि आर्थिक,प्राविधिक तथा विज्ञ सहयोग, सुचना संकलन, विश्लेषण र विभिन्न चरणको छलफल गरी योजना तयारीका लागि युनीसेफ नेपाल, समाज जागरण केन्द्र(स्याक) नेपालद्वारा सचालित गुणस्तरीय सिकाईका लागि विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण तथा बजेट कार्यान्वनमा स्थानीय तहको क्षमता विकासमा सवलिकरण कार्यक्रम लाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । त्यसैगरी यस योजना निर्माणमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख लगायत योजना निर्माणमा संलग्न सम्पूर्ण आदणीय महानुभावहरुलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

ऐन बहादुर चन्द
अध्यक्ष

धन्यवाद ज्ञापन

सुर्खेत जिल्लाको उत्तर पूर्वि भागमा पर्ने सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत जिल्लाको साविकका आठओटा गाविसहरु घोरेटा, काफलकोट, आग्रीगाउँ, बजेडिचौर, राकम, काप्रिचौर, डाँडाखाली र खानीखोला मिलेर स्थापना भएको हो । सिम्ता गाउँपालिकालाई ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ। पुरानो घोरेटा गाउँ विकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं १ कायम गरिएको छ। काफलकोट गाउँ विकास समितिका १ देखि ९ वडाहरुलाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं २ र आग्रीगाउँ गाउँ विकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ३ कायम गरिएको छ। त्यसैगरी बजेडिचौर गाउँ विकास समितिका वडा नं ५ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ४ र वडा नं १ देखि ४ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ५ कायम गरिएको छ। राकम गाउँ विकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ६ र काप्रिचौर गाउँ विकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ७, डाँडाखाली गाउँविकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ८ र खानीखोला गाउँ विकास समितिका वडा नं १ देखि ९ लाई सिम्ता गाउँपालिकाको वडा नं ९ कायम गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको केन्द्र वडा नम्बर ६ राकममा आफ्नै निजि भवनमा रहेको छ । सिम्ता गाउँपालिकाको विशेषता अन्तर्गत पर्ने यस गाउँपालिकाको भवनै नेपाली अक्षरको सिम्ता स्वरुपमा संरचित छ । जिल्ला सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर देखि १९ कोष पूर्वमा अवस्थित यो गाउँपालिका जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं १ मा पर्दछ । यो गाउँपालिकाको पूर्वमा सल्यान जिल्ला पश्चिममा सुर्खेत जिल्लाकै चिङगाड गाउँपालिका उत्तरमा जाजरकोट जिल्ला र दक्षिणमा सुर्खेत जिल्लाकै गुर्भाकोट नगरपालिका पर्दछ ।

सिम्ता गाउँपालिका भौगोलिक रुपमा भिरालो जमिन धैरै छ । जहाँ बाढि, पहिरो, खहरे खोला, हावाहुरी, चट्याङ, आगलागी, सडक दुर्घटना जस्ता प्राकृतिक तथा अप्राकृतिक जोखिम उच्च रहेको छ । वर्षेनी रुपमा ठूलो जनधनमा क्षेती पुर्याइरहेको छ । जलवायु परिवर्तने गर्दा विभिन्न महामारी तथा प्रकोपहरु पनि परिरहेका छन् । सिम्ता गाउँपालिकालाई हेर्दा समग्र रुपमा बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको छ ।

संविधानमा उल्लेख गरे अनुसार सिम्ता गाउँपालिकाले पनि विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि आवश्यक नीति, रणनीति तथा योजना तयार गर्न, ऐन, नियम तथा कार्यविधि तयार गर्न, अध्यन अनुसन्धान र विपद् जोखिमको लेखाजोखा गर्न गराउन, विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पुर्वतयारी गर्न र प्रतिकार्य संचालन गर्न विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली,२०७६,स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ र गाउँपालिका स्तरीय विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ ले प्रवन्ध गरे अनुसार सिम्ता गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ तयार गरिएको हो । बालबालिकाको पढ्न पाउने अधिकारलाई सुनिश्चित गर्नको लागि सिम्ता गाउँपालिकाको समग्र अवस्थालाई अध्ययन गरी तयार गरिएको छ ।

यस सिम्ता गाउँपालिकाको विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको लागि आर्थिक,प्राविधिक तथा विज्ञ सहयोग, सुचना संकलन, विश्लेषण र विभिन्न चरणको छलफल गरी योजना तयारीका लागि युनीसेफ नेपाल, समाज जागरण केन्द्र(स्याक) नेपालद्वारा संचालित गुणस्तरीय सिकाईका लागि विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण तथा बजेट कार्यान्वनमा स्थानीय तहको क्षमता विकासमा सवलिकरण कार्यक्रम लाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । त्यसैगरी यस योजना निर्माणमा नेर्तत्व दायि भूमिका निर्वाह गर्ने गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख लगायत योजना निर्माणमा संलग्न सम्पूर्णमा हार्दिकता पूर्वक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

गोमा शर्मा (रेग्मी)
उपाध्यक्ष

विषय-सूची

परिच्छेद १: परिचय १

११ सिम्ता गाउँपालिकाको परिचय १
१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि ४
१.३ उद्‌देश्यहरू (लक्ष्य, उद्‌देश्यहरू) ५
१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्‌धति ६
२.१ समग्र विपद् जोखिम ८
२.२ विद्‌यालयको विपद् सङ्कटासन्नता ९
२.३ विद्‌यार्थीको विवरण १०
२.४ शिक्षकको विवरण ११
२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण १२
२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा १२

परिच्छेद ३ बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना १४

३.१.१ बाढीको परिदृश्य १४
३.१.२ बाढीको घटना विवरण १४
३.१.३ बाढीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर १४
बाढीले सबै विद्‌यालयमा एकै पटक एकैनास असर नगरे पनि प्रभावित विद्‌यालयहरुको शैक्षणिक गतिविधि केहि समय प्रभावित रहिरहन्छ भने विद्‌यालयको अस्थाई प्रबन्धको पुर्व तयारी नहुदा अझ धैरै प्रभावित हुने गरेको छ । हरेक वर्ष करिव ५०० विद्‌यार्थीहरुको पढाईमा बाढीका कारण प्रभावित हुने गरेको छ । १४
३.१.४ बाढीको प्रतिकार्य रणनीति १४
३.१.५ बाढीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्‌यमान क्षमता विश्लेषण १५
३.१.६ बाढीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना १८
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना १८
३.६.२ बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति २०
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना २३
३.६.४ बाढीको प्रतिकार्य योजना २३
३.६.५ बाढीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना २४
३.६.६ बाढीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना २५
४.६.७ बाढीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति २५

३.२. हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना........ २५

३.२.१ हावाहुरीको परिदृश्य........ २५
३.२.२ हावाहुरीको घटना विवरण २६
३.३.३ हावाहुरीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर २६
३.४.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य रणनीति २६
३.५ .५हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण २८
३.६.६ हावाहुरीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २९
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS)........ ३०
३.६.२ हावाहुरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति........ ३१
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना ३४
३.६.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य योजना........ ३४
३.६.५ हावाहुरीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना........ ३५
३.६.६ हावाहुरीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना........ ३६
४.६.७ हावाहुरीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति........ ३६
४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना........ ३६

३.३ भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना........ ३७

३.३.१ भूकम्पको परिदृश्य ३७
३.३.२ भूकम्पको घटना विवरण ३७
३.३.३ भूकम्पबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर........ ३८
३.३.४भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति........ ३८
३.३.५ भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण........ ३९
३.३.६ भूकम्पको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ४१
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS)........ ४१
३.३.७ भूकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति ४३
३.३.८ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना ४६
३.३.९ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना ४७
३.३.१० भूकम्पको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना ४८
३.३.११ भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना ४८
३.३.१२ भूकम्पको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति........ ४८
४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना........ ४९

३.४. आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना........ ४९

३.४.१ आगोलागी परिदृश्य........ ४९
३.४.२ आगोलागी घटना विवरण........ ५०

३.४.३ आगलागिले शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर ५१
३.४.४ आगोलागी प्रतिकार्य रणनीति ५१
३.४.५ आगोलागी प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण ५२
३.४.६ आगोलागी लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....... ५५
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS) ५५
३.४.७ आगलागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति ५७
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना ६०
३.४.६.४ आगोलागी प्रतिकार्य योजना ६१
३.६.५ आगोलागी प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना....... ६२
३.६.६ आगोलागी अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना....... ६२
४.६.७ आगोलागी विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति....... ६२
३.४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना ६२

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण ६४

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास ६४
४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका....... ६४
४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री....... ६६

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य ६७

५.१ संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य ६७
५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्य: ६७

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी....... ६८

६.१ सूचना व्यवस्थापन ६८
६.२ सञ्चार तथा पैरवी....... ६८
६.३ सञ्चार र पैरवी योजना ६८

परिच्छेद ७: अनुगमन र समीक्षा....... ६९

७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची ६९
७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना ६९
९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन....... ६९

अनुसूची....... ७०

परिच्छेद १: परिचय

१.१ सिम्ता गाउँपालिकाको परिचय

नेपाल सरकारको वि.सं. २०७३ साल फागुन २७ गतेको निर्णय अनुसार साविकका ८ वटा गा.वि.स.हरू घोरेटा,काफलकोट,आग्रीगाँउ, बजेडीचौर,राकम,काप्रीचौर, डाँडाखाली र खानीखोलालाई एक अपसमा गाभेर ९ वटा वडामा विभाजन गरी यो सिम्ता गाउँपालिकाको संरचना तयार पारिएको हो । कुल २४१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको यो गाउँपालिका सुर्खेत जिल्लाको ९ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये क्षेत्रफलका हिसावले तेस्रो सानो स्थानीय तह हो ।

दुन,टार ,चुरे र महाभारत श्रेणीमा पर्ने रमणीय वातावरणमा रहेको सुन्दर सिम्ता गाउँपलिकामा थोरै साधन र स्रोतको लगानीबाट गाउँपालिकाको सामाजिक,आर्थिक र भौतिक पूर्वाधारका क्षेत्रमा विकास हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ । भौगोलिक हिसावले विकट र विकासको हिसावले विकासोन्मुख अवस्थामा यो गाउँपालिका रहेको छ ।
वि.स. २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २४ हजार २ सय ९८ रहेको छ । जसमा १० हजार ७ सय ४० जना पुरुष र १३ हजार ५ सय ५८ जना महिला रहेका छन् । कुल जमिनको ५६ प्रतिशत अर्थात १२ हजार ८ सय २२ हेक्टर भू-भाग वनजंगलले ढाकेको यस गाउँपालिका भित्र प्रशस्त मात्रामा खोलानाला रहेका छन् ।

मुख्यतया क्षेत्री र ब्राह्मण जातिको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातिहरुको मिश्रित बसोवास रहेको छ ।यहाँ हिन्दु,ईसाई,मुस्लिम,बौद्ध धर्मावलम्वीहरू रहेका छन् । धार्मिक तथा साँस्कृतिक रूपमा विभिन्न कुल देवताको मन्दिर,भैरव मन्दिर, दउती मन्दिर , कोटेश्वर मन्दिर लगाउत अन्न मठमन्दिर रहेका छन् ।प्राकृतिक स्रोतका रूपमा भेरी नदी, जुगै खोला, गोजी खोला, तामा खानी र वनजंगल रहेका छन् ।

क) सिम्ता गाउँपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सुर्खेत जिल्लाको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको पूर्व क्षेत्र जाजरकोटा जिल्लाको शिवालय गाउँपालिकासँग सिमाना जोडिएको सिम्ता गाउँपालिका साबिकका ८ वटा गा.वि.स.हरू (घोरेटा,काफलकोट,आग्रीगाँउ, बजेडीचौर,राकम,काप्रीचौर, डाँडाखाली र खानीखोला) एक-आपसमा गाभेर संघीय पुर्नसंरचना अयोगको प्रतिवेदन बमोजिम मिति २०७३ फागुन २७ गते देखि सिम्ता गाउँपालिका बनेको हो ।साबिकका ८ वटा गा वि स हरूलाई पुर्नसंरचना गरी हाल यस गाउँपालिकालाई ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको वडा नं. ६ स्थित साविकको राकम गा.वि.स. को भवन रहेको ठाउँ सबै वडाहरूका लागि भैगोलिक रूपमा पायक पर्ने भएकाले गाउँपालिकाको केन्द्र सोही राकममा रहेको छ ।

संघीय संरचनाको मर्म अनुरूप साविकका ८ वटा गा.वि.स.हरू मिलाएर एउटा स्थानीय तह बनाउने निर्णय पश्चात यसको वडागत सिमाङ्कनका विषयमा सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार नै वडा विभाजन तथा त्यसको सिमा निर्धारण गरियो ।त्यसपछि यस गाउँपालिकाका वुद्धिजिवी,राजनीतिक दल,शिक्षक,समाजसेवी,जेष्ठ नागरिक र यस

क्षेत्रका स्थानीयवासीहरूको भेलामा पेश भएका राय सल्लाह र सुझावका अधारमा साविकको राकम गा.वि.स.को सिम्ताको जामुनेबजार यस क्षेत्रकै चर्चित ठाउँ भएको तथा यस क्षेत्रमा धैरै सल्ला पाइने हुँदा यस ठाउको नाम सिम्ता दरा हुँदै यस गाउँपालिकाको नामाकरण सिम्ता गाउँपालिका रहन गयो ।

कृषि,पर्यटन र पशुपालनको उच्च सम्भावना रहेको यस गाउँपालिकाको जामुने बजार र गोजी बजारलाई मुख्य व्यापारिक केन्द्र मानिन्छ ।जातिय रूपमा मिश्रित बसोबास रहेको यस गाउँपालिकामा विशेष गरी क्षेत्री जातिको बाहुल्यता रहेको पाईन्छ ।मुख्य गरी वन जंगल वनपैदावार र कृषि उत्पादनलाई मुख्य अम्दानीको स्रोत मानिने यस गाउँपालिकाका मानिसहरू कृषिका अतिरिक्त सरकारी सेवामा तथा केही मानिसहरू ज्याला मजदुरीमा काम गर्नका निमित्त भारत लगाएतका विभिन्न मुलुकहरूमा जाने गरेको पाइन्छ ।समावेशी दिगो विकासका पूर्वाधार,समृद्ब र सुन्दर सिम्ता गाउँपालिकाको अधार भन्ने मुल नारा बोकेको यस गाउँपालिकाले सरकारी निकायका विभिन्न बिषयगत कार्यालयहरू तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरू संग समन्वय र सहकार्य गर्दै कार्यक्रम संचालन गर्ने र अघि बढने नीति लिएको छ ।

ख) भौगोलिक अवस्थिति

राजनीतिक हिसावले यस सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत जिल्लाको प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र नं.१ तथा प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र १, क अन्तर्गत पर्दछ ।विश्व मानचित्रमा यसको फैलावट २८० डिग्री ४४ मिनेट उत्तरी अक्षाशं देखि २८० डिग्री ६४ मिनेट उत्तरी अक्षाशंसम्म र ८१० डिग्री ८६ मिनेट पूर्वी देशान्तर देखि ८२० डिग्री ०४ मिनेट पूर्वी देशान्तर सम्म रहेको छ ।समुद्री सतहबाट ६५० मिटर देखि २५०० मिटर सम्मको उचाइमा रहेको यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल २४१.६४ वर्ग कि.मि. रहेको छ् । भौगोलिक हसावले विकट र विकासको हिसाबले विकासोन्मुख अवस्थामा रहेको यस गाउँपालिका सुर्खेतका ९ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये क्षेत्रफलका हिसावले तेस्रो सानो स्थानीय तह हो ।सुर्खेत जिल्लाको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाबाट करिब ८३ किमीको दूरीसम्ममा यस गाउँपालिकाका वडाहरू फैलिएका छन । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा भेरी नदी,चिङ्गाड र लेकवेशी, शिवालय गाउँपालिकाले र दक्षिणमा भेरी नदीसँगको सिमाना छुट्याएको छ् । क्षेत्रफलका हिसावले गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल निम्नानुसार रहेको छः

वडा नं	साविक गा.वि.स.	साविक गा.वि.स. का वडाहरु	क्षेत्रफल		गाउँपालिकाको सिमाना
१	घोरेटा	१ देखि ९	३३.०५		
२	काफलकोट	१ देखि ९	२६.७४		पूर्वमाः वनगाड नगरपालिका एंव भेरी नदी
३	आग्रीगाँउ	१ देखि ९	२३.५४		पश्चिममाः चिङ्गाड र लेकवेशी
४	बजेडीचौर	१देखि ९	१३.२८		उत्तरमाः शिवालय गाउँपालिका
५	आली		१४.८९		दक्षिणमाः वनगाड एंव भेरी नदी
६	राकम	१ देखी९	२७.२२		जम्मा क्षेत्रफलः २४१.६४ वर्ग कि.मि.
७	काप्रीचौर		४३.२८		
८	डाँडाखाली		२०.१४		
९	खानीखोला	१ देखी ९	३९.५०		

वि.स. २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २४ हजार २ सय ९८ रहेको छ। जसमा १० हजार ७ सय ४० जना पुरुष र १३ हजार ५ सय ५८ जना महिला रहेका छन्। साथै यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ५ हजार ४ सय ७५ घरधुरी रहेका छन्। यस गाउँपालिकाको वडागत घरधुरी संख्या, जनसंख्यालाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छः

क्र.स.	वडा नं.	साविक गा.वि.स.	साविक गा.वि.स. का वडाहरु	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१	१	घोरेटा	१ देखि ९	५३६	३४५८
२	२	काफलकोट	१ देखि ९	५८७	३६५५
३	३	आग्रीगाँउ	१ देखि ९	६०३	३४२७
४	४	बजेडीचौर		४३२	२३३२
५	५	आली		५७२	२९३९
६	६	राकम		९८५	४९०५
७	७	काप्रीचौर		६९४	३४७०
८	८	डाँडाखाली		५६४	२८३९
९	९	खानीखोला		६४९	३४१८
जम्मा				५६२२	३०४४३

ग) शैक्षिक परिवेश

संघीय संरचना अनुसार जम्मा ९ वटा वडामा विभाजन भएको यस सिम्ता गाउँपालिकामा हाल ६० वटा सामुदायिक र ५ वटा संस्थागत गरी जम्मा ६५ वटा विद्यालयहरू रहेका छन। जम्मा ६० वटा सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये १३ वटा विद्यालयहरूमा कक्षा १ देखि कक्षा ३ सम्म, ३० वटा विद्यालयहरूमा कक्षा १ देखि कक्षा ५ सम्म, ५ वटा विद्यालयहरूमा कक्षा १देखि कक्षा ८ सम्म ,७ वटा विद्यालयमा कक्षा १ देखि कक्षा १० सम्म र ५ वटा विद्यालयहरूमा कक्षा १ देखि कक्षा १२ सम्म पठनपाठन संचालन हुने गर्दछ ।यसैगरी ५ वटा संस्थागत विद्यालयहरू मध्ये ४ वटा विद्यालयमा नर्सरी देखि ३ कक्षा सम्म र १ वटा विद्यालयमा नर्सरी देखि ८ कक्षा सम्म पठनपाठन हुंदै अएको छ। एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अद्यावधिक भएको तथ्याङ्क अनुसार शैक्षिक सत्र २०७८ सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा १ कक्षा १२ सम्म अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या ४०५१ जना छात्र र ३९३२ जना छात्रा गरी जम्मा ७९८३ जना रहेको छ। भने संस्थागत विद्यालयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या २०१ छात्रा र २३६ छात्र गरी जम्मा ४२७ जना रहेको छ।

यस्तै यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ६० वटा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरू रहेका छन ।जसमा ५७ वटा बालविकास केन्द्र विद्यालयमा आधारित र ३ वटा बालविकास केन्द्र समुदायमा आधारित छन। यी बालविकास केन्द्रहरूमा ५७०

छात्र र ५२९ छात्रा गरी जम्मा ११०९ जना बालबालिकाहरू अध्ययनरत छन भने प्रत्येक बालविकास केन्द्रहरूमा एक,एक जना गरी ६० जना बालविकास सहजकर्ताहरू कार्यरत छन ।

साथै यस गाउँपालिका ६० वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्राथमिक तहमा १५६ जना आधारभूत तहमा ५७ जना र माध्यमिक तहमा ५० जना गरी जम्मा २६३ जना शिक्षकहरू,६५ जना कार्यालय सहयोगी, ११ जना लेखा सहायक र ०जना महिला सहयोगीहरू कार्यरत छन भने ५ वटा संस्थागत विद्यालयहरुमा ३० जना शिक्षक र ५ जना विद्यालय कर्मचारीहरु कार्यरत छन् ।

यस गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं. ६ मा उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि सिम्ता बहुमुखी क्याम्पस पनि रहेको छ । उक्त क्याम्पसमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयको शिक्षा शास्त्र संकाय अन्तर्गतको ४ वर्षे स्नातक तहको पठनपाठन हुदै आएको छ । यस गाउँपालिका भित्रका विद्यालय संख्या ,शिक्षक संख्या र विद्यार्थी संख्यालाई निम्नानुसार देखाइएको छः

क्र.सं.	विवरण	संख्या	सामुदायिक	संस्थागत
१	विद्यालय	६५	६०	५
२	शिक्षक	२९३	२६३	३०
३	विद्यार्थी	८४१०	७९८३	४२७
४	विद्यालय कर्मचारी	६५	६५	५
५	बालविकास सहजकर्ता	६०	०	०
६	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	३	सामाजिक परिचालकको संख्याः ३ जना	
७	त्रि. वि.क्याम्पस	१	सिम्ता बहुमुखीक्याम्पसः १	

१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि

नेपालमा वि.सं.२०६५ सालमा कोशी नदीको बाँध फुटेर भएको हावाहुरी विपद्मा मानवीय सहायतामा विषयक्षेत्रगत समूहको अभ्यास शुरु गरी आपत्कालीन प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विषयक्षेत्रगत कार्यसमूह (Cluster Group) गठन गरी परिचालन गर्ने कार्यको सुरुवात भएको थियो । यो अभ्यासलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०७५, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (पहिलो संशोधन, २०७६ र राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (पहिलो संशोधन, २०७५) लगायतका नीतिगत तथा कानूनी रूपमा संस्थागत गरेका छन् । यसका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन २०७४ को कार्यकारी समितीको काम, कर्तव्य अधिकारमा सवै विषयगत क्षेत्रहरुले आ आफनो क्षेत्रको आकस्मिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

शिक्षा पाउनु सबै नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो नेपालको संविधान २०७२ मा शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरेसंगै जुनसुकै आपत्तिमा पनि बालबालिकाले शिक्षा प्राप्त गर्न पाउनुपर्छ समय समयमा देखापर्ने विभिन्न विपद तथा महामारीमा पनि शिक्षालाई निरन्तरता दिनका लागि नेपाल सरकार तथा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुले विभिन्न क्रियाकलापहरु गर्दै आएका छन सिम्ता गाउँपालिकाले पनि बालबालिकाले शिक्षा पाउने

हकलाई सुनिश्चित गर्नका लागि कोभिड १९ लगायतका महामारी तथा अन्य विपदका समयमा पनि शिक्षा प्रदान गर्ने कार्यका लागि शिक्षा प्रतिकार्य योजना २०७७ तयार पारेको छ । यसै गरी आपतकालीन अवस्थामा आन्तरिक विद्यार्थी मूल्याङ्कन तथा नतिजा प्रकाशन तथा प्रमाणीकरण कार्यविधि २०७८ तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यसैगरी कोभिड १९ का बेलामा विद्यार्थीहरुको सिकाइ निरन्तरताका लागि यस गाउँपालिकाले कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाहरुका लागि अभिभावकको सहयोगमा घरमै गराउन सकिने क्रियाकलाप नामक पुस्तक छपाइ गरि वितरण गरेको थियो साथै कक्षा ४ देखि १२ सम्मका विद्यार्थीहरुका लागि सि यु जी सेवामा आवद्ध गर्न अनुदान वितरण गरेको थियो।

समुदाय तथा आधारभुत एवं अत्यावश्यक सेवा संरचनाहरूको प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपसँगको सम्मुखता तथा सङ्कटासन्नताका कारणबाट नेपालमा विपद् जोखिम बढ्दै गएको छ। नेपालको संबिधान २०७२, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ बमोजिम माध्यमिक तह सम्मको शिक्षाको ब्यबस्थापन तथा कार्यन्वयनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको छ । स्थानीय शिक्षा आधारभुत तथा अत्यावश्यक सेवाको क्षेत्र हो । हरेक विपद् घटनामा बालबालिकाको पठनपाठनमा प्रत्यक्ष असर पर्ने गरेको छ। विपद्बाट यस क्षेत्रमा हुन सक्ने प्रभाव कम गर्न साथै आपत्कालीन अवस्थामा र तत्पश्चात हरसंभव छिटो पठनपाठन सुचारु गर्न जरुरी छ। शिक्षा क्षेत्र सुचारु गर्दा अन्य विषयक्षेत्रको पुनर्लाभमा समेत सहज हुन्छ। विपद्बाट शिक्षामा पर्ने प्रभाव कम गर्न र पठनपाठन सुचारु गर्न तथा बालबालिकाको सिकाईमा हुन सक्ने क्षति न्युन गर्न शिक्षाक्षेत्रमा स्थानीय तहमा शिक्षा समूह गठन गरि विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाएर अगाडी बढ्न अपरिहार्य रहेको देखिन्छ।

१.३ उद्देश्यहरू (लक्ष्य, उद्देश्यहरू)

(क) लक्ष्यः शिक्षामा विपद्को प्रभाव कम गरी, विपद्को अवस्थामा पनि बालबालिकाको सिकाइलाई निरन्तरता दिइ उनिहरुको शारीरिक,मानसिक र बौद्धिक विकासमा सहयोग पुर्‍याउने।

(ख) उद्देश्यहरू: यस योजनाको समग्र उद्देश्य गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी गरी आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुका लागि सुरक्षित वातावरणमा सिकाइ निरन्तरता गर्नु हो । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:-

१. सम्भावित विपद् तथा संकटको पूर्वसावधानी र तयारीको वातावरण तयारी गर्नु

२.प्रकोप पछिको १५ दिन भित्रमा शिक्षक तथा बालबालिकाहरुलाई सामान्य अवस्थामा पुनर्स्थापना गर्नु

३.बालबालिकाहरुलाई सुरक्षित वातावरणमा वैकल्पिक माध्यमबाट पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नु,

४.सिकाइको समावेशी ढाँचामा गुणस्तरीय शिक्षाका अवसरहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्नु

५.बालबालिकाको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार प्रभावकारी रूपमा विपद्को सामना गरी आफ्नो जीउधनको रक्षा गर्न उपयुक्त सिप, स्रोतसाधन, शिक्षण एवं सिकाइ वातावरण, मनोसामाजिक परामर्श, शैक्षिक सामग्री साथै स्वास्थ्य र सरसफाइको माध्यमबाट समुदायको विपद् उत्थानशीलता विकास गर्नु ।

६ शिक्षाका सुरक्षित सिकाई सुविधाहरु पुर्नस्थापना गरी शिक्षण सिकाईलाई अझ प्रभावकारी बनाउने ।

(ग) अपेक्षित प्रतिफलः यस योजनाको कार्यान्वयनबाट देहायका प्रतिफल हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छः-

१.सथानीय तहबाट विपद् प्रतिकार्य भई विपद् पश्चात् सुरक्षित वातावरणमा बालबालिकाको पठनपाठन सुचारु भएको हुनेछ,

२.स्थानीय तहका सम्बन्धित निकाय, समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ भएको हुनेछ,

३. सबै प्रकारका विपद्बाट शिक्षा क्षेत्रमा हुने प्रभाव न्यून गर्न र सुरक्षित वातावरणमा पठनपाठनलाई निरन्तरता दिन शिक्षाक्षेत्रको उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

४. आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुमा हुन सक्ने जोखिमहरु शोषण, दुरुपयोग, हिंसा, यौन शोषण जस्ता अवान्छित क्रियाकलापमा कमी भएको र सुरक्षित वाताबरण सृजना भएको छ ।

१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्धति

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि नेपाल शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम स्थानीय तहको नेतृत्वमा, स्थानीय शिक्षा क्लस्टरले तयार गरेको भैपरी योजनालाई सरोकारवालाहरूको सहभागितामा परिमार्जन गरी यो योजना तयार गरिएको छ । यस योजनामा नेपालको विपद् जोखिम र विगतका घटनाका आधारमा क्षिक्षा क्षेत्रको समग्र प्रकोप सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र विपद् जोखिम स्थितिको विश्लेषण गरिएको छ । विस्तृत एवं विशिष्टिकृत तथ्याङ्क विवरणका आधारमा विपद् जोखिम स्थिति सम्बन्धी जानकारी अद्यावधिक गर्दै लगिने छ । यस योजनालाई हरेक वर्ष पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

योजना तर्जुमा विधि

चरण १	कार्यविधि बमोजिम योजनाको प्रारूप मस्यौदा गरी शिक्षा समूहमा छलफल र परिमार्जन
चरण २	शिक्षा क्षेत्रको विपद् जोखिम विश्लेषण
चरण ३	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् परिदृष्य विवरण तयारी
चरण ४	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् मध्येबाट पूर्वतयारी गर्न विपद् परिदृष्यको छनोट
चरण ५	छानिएको परिदृष्य अनुसार आवश्यक पर्ने स्रोतसाधन लगायतका क्षमताको आँकलन
चरण ६	शिक्षा समूहमा उपलब्ध स्रोतसाधन र विद्यमान क्षमताको मूल्याङ्कन
चरण ७	अपुग स्रोतसाधन र क्षमताको विश्लेषण
चरण ८	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मस्यौदा
चरण ९	सरोकारवालाहरूसँग मस्यौदा योजना माथि छलफल
चरण १०	सरोकारवालाहरूको सुझावका आधारमा परिमार्जन गरी अन्तिम मस्यौदा तयारी

योजना कार्यान्वयन बिधि

१ प्रत्येक वडामा एक जना कर्मचारीलाई शिक्षा फोकल पर्सनको रुपमा तोकिने छ । (कर्मचारी नभए एकजना शिक्षकलाई पनि तोक्न सकिने)

२ प्रत्येक विद्यालयमा एक जना शिक्षकलाई विपत तथा हरित विद्यालय (Digree) कार्यको फोकल शिक्षक तोकि तालिम प्राप्त बनाईने छ ।

३ प्रत्येक विद्यालयमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) फोकल शिक्षक तोकी गुनासो सुनुवाई प्रणाली पनि कार्यान्वयन गरिने छ ।

४ पालिकामा शिक्षा शाखाको अगुवाईमा भौतिक पुर्वाधार शाखा, महिला बालबालिका शाखा, कृषि तथा वन शाखा, योजना तथा लेखा शाखाको संयुक्त समिति बनाई योजनाको अर्धवार्षिक समिक्षा गरी कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

५ पालिकामा एउटा आपतकालिन अवस्थामा शिक्षालाई निरन्तरता दिनका लागि आवश्यक सामग्रीहरुको स्टोर बनाईने छ जस्मा पालिका र अन्य साझेदार निकायले समेत उपलब्ध गराएका सामग्री सुरक्षित स्टोर गरिने छ । उक्त सामग्रीहरु एकद्वार प्रणालीबाट वितरणको व्यस्था मिलाईने छ ।

६ आपतकालिन समयमा शिक्षालाई तुरुन्त सुचारु गर्न एक निर्देशिका बनाई शिक्षा क्लष्टरको सिफारिसमा शिक्षा समितिले पारित गरी लागु गरिने छ ।

७ पालिकाको हरेक वर्षको बजेटमा आपतकालिन अवस्थामा शिक्षाको लागि पनि विनियोजन गरिने छ भने हरेक साझेदारलाई पनि आपतकालिन अवस्थामा शिक्षा निरन्तरताका लागि र पुर्व तयारी समेतका लागि बजेट तथा कार्यक्रम समायोजन गर्न अनुरोध गरिने छ ।

८ पालिकामा एक शिक्षा व्यवस्थापन सूचना केन्द्र बनाईने छ र सबैलाई आवश्यक शिक्षा क्षेत्रका सुचना, जानकारी तथा प्रतिवेदनहरु संकलन तथा प्रेशण गरिने छ । यस कार्यमा साझेदार संस्थाको पनि सहयोगलाई व्यवस्थापन गरिने छ ।

९ हरेक विद्यालयको जोखिम पात्रो, सुरक्षित स्थानान्तरण नक्सा तथा विद्यालय सुधार योजना अनिवार्य तयार गरि कार्यान्वयन गरिने छ ।

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्रमा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम विश्लेषण

२.१ समग्र विपद् जोखिम

सिम्ता गाउँपालिका हुरीबतास लगायत विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा छ । यी प्रकोपबाट वर्षेनी साना ठुला विपद्जन्य घटना भैरहन्छन् । विपद्बाट नेपालको शैक्षिक क्षेत्र प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्षरूपमा प्रभावित हुने गर्दछ । विक्रम संवत् २०७२ भूकम्प, २०७४ मा हावाहुरी, आँधीबेहरी र २०७७ देखि २०७८ सम्म कोभिड-१९का कारण शिक्षा क्षेत्रमा भौतिक र आर्थिक क्षतिका साथै पठनपाठन लामो समय अवरुद्ध भएको थियो । २०७७, २०७८ र २०७९ सालको विभिन्न मितिमा आएको हुरीबतासले सिम्ता गाउँपालिका अन्तर्गत ६० मध्ये २५ वटा विद्यालयमा पूर्ण क्षति भई ३ देखि १८ वर्ष उमेर समूहका करिब ५०० बालबालिकाको पठनपाठनमा असर परेको थियो । उनीहरूले करिब लामो समयसम्म स्थायी कक्षा कोठामा पढ्न पाएका थिएनन्। अबिरल बर्षाका कारण आएको हावाहुरी तथा हावाहुरी पहिरोले धैरै विद्यालयमा क्षति पुगेको थियो । त्यस्ता विपद्बाट विद्यालयहरूलाई जोगाउन र तीविपद्को सामना गरी असरहरुको न्यूनीकरण गर्न विपद् नियन्त्रणका उपायहरू आवश्यक हुन्छन् ।

सिम्ता गाउँपालिकामा हिउँदे मौसम सकिने र बशन्त ऋतुको सुरुवात सँगै हावाहुरी र असिना पानीको कारण सिम्ता क्षेत्रको कृषि अन्नबाली र शैक्षिक क्रियाकलाप पूर्ण वा आंशिकरूपमा अवरुद्ध भयोको थियो । यसबाट गाउँपालिका क्षेत्र भित्र ५०० भन्दा बढी घरधुरी र करिब ६०० बालबालिकाको पठनपाठन प्रभावित भयो साथै परीक्षा प्रणालीमा आपत्कालीन व्यवस्था गर्नुपर्‍यो ।जलवायु परिवर्तनको नकरात्मक असर हावाहुरी वा हुरीबतासले शैक्षिक क्षेत्रमा दूरगामी प्रभाव परेको छ ।

यस गाउँपालिकाका धैरै विद्यालयहरू यहाँको भौगोलिक अवस्थाको कारण मुख्यतया हावाहुरी लगाएत आगलागी, पहिरो र हावाहुरी जन्य प्रकोपको जोखिममा रहेका छन् । विश्वमा बढ्दो जनसंख्या, अश्वस्थ आणविक हतियारको होडबाजी र बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको कारण नेपाल हावाहुरी वा हुरीबतासको उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्छ । हावाहुरीको जोखिमको वर्गीकरणका आधारमा यस गाउँपालिका लाई उत्तर-पश्चिमदेखि दक्षिण-पूर्व दिशामा तीनवटा क्षेत्रहरूमा विभाजन गर्न सकिन्छ (चित्र १) । विगतका हुरीबतास तथा जलवायु विश्लेषणका आधारमा देशको मध्य र पश्चिमी भागमा हुरीबतासको जोखिम पूर्वी, उत्तरी र दक्षिणी भागहरू भन्दा अलि बढी छ । विश्वमा बढ्दो जनसंख्या, अश्वस्थ आणविक हतियारको होडबाजी र बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको कारण विद्यालय भवनमा हुरीबतासको जोखिम अत्यधिक रहेको छ । हुरीबतासको मात्रा, जाने समय र ऋतु अनुसार यसको क्षति र प्रभाव फरक पर्दछ । विद्यालय सञ्चालन भएका बखतमा हावाहुरी आएमा त्यसबाट मानवीय क्षति हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।हावाहुरीका कारण आगलागी, अन्नबाली नष्ट हुनुको साथै अन्य प्रकोपहरू हुने सम्भावना पनि अत्यधिक रहन्छ ।

२.२ विद्यालयको विपद् सङ्कटासन्नता

कमजोर भौतिक संरचना, विद्यालय भवन हावाहुरी, पहिरोको जोखिमयुक्त स्थानमा हुनु, विद्यालय भवन तथा परिसरमा चट्याङ तथा आगलागी निरोधक प्रणालीको अभाव, उपयुक्त ढल निकासको अभाव, हावहुरीको जोखिम रहेका क्षेत्रमा कमजोर छाना भएको भवन आदि कारणले नेपालका धेरै विद्यालयहरू सङ्कटासन्न अवस्थामा रहेका छन् । कमजोर बनोटकै कारण विक्रम सम्वत् २०७२ सालको भूकम्पमा ३५ हजार कक्षाकोठा भत्केका थिए । शिक्षा क्षेत्रको विश्लेषण (२०७८) मा अझै पनि ६० प्रतिशत विद्यालयहरूमा सङ्कटासन्न भवन, संरचना रहेको उल्लेख छ ।

विद्यालय भवन र परिसर सुरक्षित हुँदाहुँदै पनि त्यहाँ जाने बाटोमा हावाहुरी, पहिरो जस्ता प्रकोपको जोखिम भएर वा समुदायमा विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण समेत विद्यालयमा पठनपाठन अवरुद्ध हुन्छ । विषेशगरी सिम्ता गाउँपालिकाको जुगै खोला बजार क्षेत्र, गोजीखोला सिम्ता बजार क्षेत्तत्र,खनेटा क्षेत्र हावाहुरीको उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्र हो ।

विद्यालय सञ्चालनको तौरतरीकाबाट पनि विपद्को जोखिम र प्रभावमा फरक पार्दछ । अत्यधिक गर्मी हुने याममा बिहान सबेरै पठनपाठन गरी दिउसोको चर्को घाममा छुट्टी गरेर जोखिम घटाउने रणनीतिलाई उदाहरणको रूपमा लिन सकिन्छ । विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण सारांश तालिका २.१ मा दिइएको छ । यस तालिकामा कतिपय विवरण अनुमानित रहेको छ । यथार्थ विवरण प्राप्त भएपछि अद्यावधिक गर्दै लगिने छ ।तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.१ विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण

सि.न.	विद्यालय भवनको विवरण	एकाइ	जम्मा विद्यालय	कैफियत
१	(सामुदायिक) विद्यालय	संख्या	६०	
२	कच्ची भवन (ढुङ्गा, माटो वा ईँटा, माटो)	भवन	१८०	
		कक्षाकोठा	५४०	
३	पक्की भवन	भवन	३०	
		कक्षाकोठा	९०	
४	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिले बनेका भवन	भवन	३०	
		कक्षाकोठा	९०	
५	हावाहुरीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
६	पहिरोको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१०	
		कक्षाकोठा	३०	
७	चट्याङ्को जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	६०	

		कक्षाकोठा	१८०	
८	हावहुरीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	७०	
		कक्षाकोठा	२१०	
९	आगलागीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
१०	जमिन भासिने जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१०	
		कक्षाकोठा	३०	
११	विद्यालय जाने बाटो प्रकोपको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१८	
		कक्षाकोठा	५४	
१२	विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना लागु भएका विद्यालय	विद्यालय	०	

२.३ विद्यार्थीको विवरण

विद्यार्थीको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार उनीहरूको विपद् सम्वेदनशीलता फरक पर्छ । कम उमेरका, अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्न हुन्छन् । अभिभावकको सामाजिक-आर्थिक अवस्थाले बालबालिकाको विपद्को सामना गर्ने क्षमतामा फरक पार्छ । सामान्यतया कमजोर आर्थिक-सामाजिक अवस्था भएका परिवारका बालबालिका तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्न हुन्छन् । त्यसैगरी समुदायको सँस्कृति र रहनसहनले पनि बालबालिकाको विपद् सङ्कटासन्नता वा उत्थानशीलतामा प्रभाव पार्छ । छुवाछुत, छाउपडी प्रथा, प्रकोपको समयमा सजिलै दौडन नसकिने खालको लुगा लगाउने चलन आदिले समग्रमा प्रकोप सङ्कटासन्नता बढाउँछन् । उमेर तथा शारीरिक अवस्था अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको सारांश विवरण तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.२ उमेर समूह, लिङ्ग, अपाङ्गताका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

उमेर समूह, लिङ्ग, अपाङ्गताका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

सि. न.	विद्यार्थी विवरण	विद्यार्थी संख्या				कैफियत
		जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	
१	५ वर्ष सम्म	४२७	२०३	२२४	०	
२	५-१० वर्ष	२०२२	९९३	१०२९	०	
३	१०-१५ वर्ष	७८७	४०२	३८५	०	

४	१५ देखि माथि	४७३	२८३	१९०	०	
५	अपाङ्गता भएका विद्यार्थी	३७	१८	१९	०	IEMIS 2079

२.४ शिक्षकको विवरण

विपद् संवेदनशीलता वा उत्थानशील क्षमतामा शिक्षक, शिक्षिकाको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । उनीहरूको बुझाई र दक्षताले विद्यालयको विपद् सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न निर्णायक भूमिका खेल्दछ । विपद् व्यवस्थापनमा दक्ष शिक्षक शिक्षिकाले विद्यार्थीहरू साथै समुदायको विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन क्षमता बढाउन सक्छन् । यसै भूमिकालाई दृष्टिगत गरी शिक्षा नीति, २०७६ ले समाजको समग्र विकास र विपद् व्यवस्थापनका कार्य गर्न विद्यालयका शिक्षक र विद्यार्थी परिचालन गर्ने रणनीतिहरू तय गरेको छ ।

शैक्षिक तह अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्यापनरत शिक्षक, शिक्षिकाको सारांश विवरण तालिका २.३ मा प्रस्तुत गरिएको छ । तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.३ सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेतको शिक्षक विवरण

सि.न.	विवरण	शिक्षक संख्या				कैफियत
	सार्वजनिक तर्फ	जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	
१	पूर्व प्राथमिक तह	६०	६०	०	०	
२	प्राथमिक तह	१७०	७०	१००	०	
३	निम्न माध्यमिक तह	४९	१६	३३	०	
४	माध्यमिक तह	३५	५	३०	०	
५	सिकाइ केन्द्र	३	३	०	०	
६	अपाङ्गता भएका	५	०	५	०	
७	विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त	२१६	८६	१३०	०	
	निजी तर्फ	जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	
१	पूर्व प्राथमिक तह	०	०	०	०	
२	प्राथमिक तह	२०	१२	८	०	
३	निम्न माध्यमिक तह	०	०	०	०	
४	माध्यमिक तह	०	०	०	०	

५	सिकाइ केन्द्र	०	०	०	०	
६	अपाङ्गता भएका	०	०	०	०	
७	विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालि प्राप्त	०	०	०	०	

२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण

शिक्षा क्षेत्रको विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय तह तथा सम्बन्धित विद्यालयमा कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। यस सिम्ता गाउँपालिका र यस गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत विभिन्न श्रेणी, समूहका कर्मचारीको विवरण तालिका २.४ मा दिइएको छ।

तालिका २.४ सिम्ता गाउँपालिका अन्तर्गत कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीहरुको विवरण

प्रदेश	विद्यालयमा कार्यरत			स्थानीय तहमा कार्यरत			विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त		
	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा
वार्ड न. १	१२	२२	३४	०	२	२	१	२	३
वार्ड न. २	१७	३८	५५				१	५	६
वार्ड न. ३	१२	२९	४१				१	४	५
वार्ड न. ४	१२	२४	३६				१	२	३
वार्ड न. ५	१४	२६	४०				१	२	३
वार्ड न. ६	२१	२३	४४				१	८	९

२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा

बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई रोचक,प्रभावकारी र सहज बनाउनका लागि शिक्षण सामग्रीहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। यि सामग्रीहरुको अभावमा शिक्षण सिकाइको उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन। शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई निरन्तर रुपमा संचालन गर्न तथा बालबालिकाले घर तथा समुदायमा नियमित सिकाइ गर्नका लागि शिक्षण सामग्री सबैको पहुँचमा हुन आबश्यक हुन्छ। सामान्य अवस्थामा समेत पाठ्यपुस्तक तथा अन्य शिक्षण सामग्रीको आपूर्तिमा चुनौतिहरू रहेका छन्। यस गाउँपालिका अन्तर्गत शिक्षण सामग्रीको समग्र विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २.५ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा तालिका (Minimum Preposition stock of Education Cluster)

शिक्षण सामग्री	जम्मा संख्या	१ सेट कति बालबालिकाका लागि?	पहुँचमा रहने जम्मा विद्यार्थी	नोट
ECD किट	५०	२०		४-५ वर्षका बलबालिकाका लागि, १ अस्थायि सिकाइ केन्द्रमा २५ जनाका लागि १ सेट
स्कूल किट	३५	४०		कक्षा १-८ का ४० जना विद्यार्थीका

				लागि १ सेट
विद्यार्थी किट (आधारभूत तह)	२०	१००		कक्षा १-५ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट,
विद्यार्थी किट माध्यमिक (छात्र र छात्राहरूको लागि)	८००	५०		कक्षा ६-८ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट
सबै तहका विद्यार्थी, शिक्षक तथा सम्बन्धित निकायका लागि दूर शिक्षा प्रविधि सेट	१४	३०		
किशोरी कीट	१००	१०		
शिक्षक किट	१९३	१		कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि सामग्री	२९	१०		
मनोरञ्जन किट				कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
पाठ्यपुस्तक (१-५)	५८	४०		
पाठ्यपुस्तक (६-१०)	२२	४५		
पाठ्यपुस्तक (१0-१2)	१२	२२		
जम्मा				

परिच्छेद ३ बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.१ बाढीको परिदृश्य

सिम्ता गाउंपालिकाको गोजी खोला र यसमा मिसिने खोलाहरुको क्षेत्र, आग्रिगाउं र घोरेटा विचको खोला र यसका सहाएक खोला क्षेत्र, त्यसैगरी भेरी नदीको किनाराको क्षेत्र बाढीका लागि अति जोखिममा रहेको छ । सामान्य तथा अति वर्षा वा पहिरोका कारणले पानी थुनिएर हुने घटनाहरुको सम्भाव्य क्षति अधिक मात्रामा रहको छ ।

३.२ बाढीको घटना विवरण

बाढीको कारणले हाल सम्म ठुलो वस्तीलाई एकै पटक नोक्सानी नगरे पनि हरेक वर्ष जमिन कटान तथा मानवीय क्षती समेत हुने गरेको छ । विसं. २०८१ सालकै बाढीमा वडा नं. ९ मा एक जना बालिकाको खोलामा बगेर मृत्यु भएको थियो । विद्यालय डुवान गर्ने तथा कटानले भौतिक संरचना क्षति हुने र विद्यार्थी तथा शिक्षकहरुको जीवन क्षति हुन सक्ने अवस्था हरेक वर्ष हुने गरेको छ ।

३.३ बाढीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

बाढीले सबै विद्यालयमा एकै पटक एकैनास असर नगरे पनि प्रभावित विद्यालयहरुको शैक्षणिक गतिविधि केहि समय प्रभावित रहिरहन्छ भने विद्यालयको अस्थाई प्रबन्धको पुर्व तयारी नहुदा अझ धैरै प्रभावित हुने गरेको छ । हरेक वर्ष करिव ५०० विद्यार्थीहरुको पढाईमा बाढीका कारण प्रभावित हुने गरेको छ ।

३.४ बाढीको प्रतिकार्य रणनीति

सिम्ता गाउँपालिकाको शिक्षा समूहले १५५३८ जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी तयारी गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको बाढीको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।
विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम सिम्ता गाउँपालिका र यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा गाउँपालिकाको शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(१) बाढीबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
(२) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,
(३) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने
(४) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(५) बाढी पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(६) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(७) बाढी, पहिरो गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(८) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(९) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(१०) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(११) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(१२) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.५ बाढीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित बाढीको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम बाढीको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	१२०	१२८	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	१३	२६	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१	६६	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	१३	६६	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	६०००	८०००	
२	पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक	सेट	६६	१००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	५००	१०००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	२००	७००	
घ	*लागत रकम*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५० लाख	३ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	

तालिका ३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्यक	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	१३२	९२	विद्यालय	४०
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	१३	१३	विद्यालय र पालिका	०

३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	६६	२३	विद्यालय	४३
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	६६	२३	विद्यालय	४३
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१०००	६००	विद्यालय	४००
२	पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१ ०००	२००	विद्यालय	८००
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	७००	५००	विद्यालय	२०००
२	कुर्सी, दराज	संख्या	२००	५०	विद्यालय	१५०
घ	*लागत रकम*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	२ करोड	५० लाख	पालिका	१ करोड ५० लाख
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०

३.६ बाढीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
शिक्षा शाखा र विपद् सम्पर्क व्यक्ति तथा वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरु
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	०	समन्वयकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	पालिका र विद्यालय	४६	८६	शिक्षा शाखा र विद्यालय	गाउँपालिका
गाउँपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गठन गर्ने	पालिका र विद्यालय	१४	५२	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	पालिका र विद्यालय	२३	२८	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरु
बाढीबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	पालिका र विद्यालय	१३	१३	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरु
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	०	५१ वटा विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार र सहयोगी संस्थाहरु

मस्यौदा

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	०	५१ विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	५१ विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	गाउँपालिका	५० लाख	१ करो ५० लाख	गाउँपालिका /प्रदेश	गाउँपालिका /प्रदेशतथा सहयोगी निकायहरु
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	१३	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	५१	विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	गाउँपालिका	०	५१	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	२९ वटा	विद्यालय	विद्यालय/ गाउँपालिका

मस्यौदा

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
बाढीबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	५२ वटा	विद्यालय/ गाउँपालिका	विद्यालय/ गाउँपालिका तथा सहयोगी संस्थाहरु

३.६.२ बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ। तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ।

मस्यौदा

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	बाढीबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	१	१३	२	१	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।	सख्या	५१	१	१	१	०	१	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।	पटक	१	१	१		०	१	६ महिना भित्र	
५	शिक्षककालागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	१	१	१	०	१	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	५	८	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	५	१	१	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	१	१	०	०	०	१	६ महिना भित्र	

ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	५१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	नदि तथा खोला किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	११	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	५१	५१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	२ करोड	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	३	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

३.६.३ *पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना*

यस सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेतमा रहेका विद्यालयहरु बाढीको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
३ दिन (72 घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका

३.६.४ *बाढीको प्रतिकार्य योजना*

यस पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा बाढीबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ बाढीको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-72 घण्टा (परिदृष्य)				
	उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने	पालिका	पालिका	पालिका
	बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने	पालिका	पालिका	पालिका
	बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)	पालिका	पालिका	पालिका
	कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने	पालिका	पालिका	पालिका
	विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने	विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
	फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।	गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
	विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
१ महिना-३ महिना				
	विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने	विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
	शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका

३.६.५ *बाढीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना*

तालिका ३.८ बाढीको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ महिना देखि	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका	विद्यालय तथा	पा.वि.के. र पालिका	पालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	आधारमा शिक्षण गर्ने	समुदाय		
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका तथा विद्यालय	पालिका तथा विद्यालय	पालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	बाढीका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	पालिका तथा प्रदेश सरकार	पालिका

३.६.६ *बाढीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना*

तालिका ३.९ बाढीको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	पालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	पालिका र विद्यालय	पालिका र विद्यालय	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	पालिका

३.६.७ *बाढीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति*

यस **सिम्ता गाउँपालिका** अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ४१ जना रहेको छ। अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । **अपाङ्गताको प्रकार अनुसार स्वीकृत पाठ्य सामग्रीको व्यवस्था गरी** र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ।

तालिका ३.१० बाढी विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	३०० सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
९ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका

३.२. हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.२.१ हावाहुरीको परिदृश्य

सुर्खेत जिल्लाको सिम्ता गाउँपालिका हावाहुरीको उच्च जोखिममा रहेको छ। प्रत्येक बर्ष फागुन महिना देखि असाढमहिना सम्म उच्च जोखिम रहने अनुमान गरिन्छ। आंकलन अनुसार यस पाँच महिनामा मध्य पहाडि क्षेत्रको सरदर भन्दा उच्च जोखिम रहन्छ। हावाहुरीको घटना विवरण तयार गर्दा बि.स. २०५७ देखि २०७९ साल सम्मको

हावाहुरीलाई आधार मानी परिदृष्य तयार गरिएको छ। सिम्ता गाउँपालिकामा आएको हावाहुरी मध्ये वि.स. २०६३ सालको हावाहुरीले जेठ २८ गते सबैभन्दा ठूलो असर पारेको थियो। यसका साथै २०७८ सालको चैत्र १२ गतेको हावाहुरीले छाना उडाएको थियो । रुख हरु ढलेर विद्यालय भवनको क्षति पुगिको थियो। सामुदाय स्तरमा विद्युत अवरुद्ध हुनका साथै घरहरुको छाना उडाएको तथ्याङ्क रहेको छ। त्यसै गरि २०७६ सालको जेष्ट २५ गतेको हावाहुरीले यस गाउँपालिका क्षेत्रका १५ वटा सामुदायिक विद्यालय र २ वटा संस्थागत विद्यालयहरुको छाना उडाएको थियो।

३.२.२ हावाहुरीको घटना विवरण

विगतलाई हेर्दा सिम्ता गाउँपालिकामा आएको हावाहुरी मध्ये वि.स. २०६३ सालको हावाहुरीले जेठ २८ गते सबैभन्दा ठूलो असर पारेको थियो। यसका साथै २०७८ सालको चैत्र १२ गतेको हावाहुरीले ५ वटा विद्यालय बजेडा आलि मा वि , सूर्यज्योति मा वि , भानु मा वि र नेराआवि नाहाँगाउको पूर्ण रुपमा छाना उडाएको थियो । रुख हरु ढलेर विद्यालय भवनको क्षति पुगिको थियो। सामुदाय स्तरमा विद्युत अवरुद्ध हुनका साथै घरहरुको छाना उडाएको तथ्याङ्क रहेको छ। त्यसै गरि २०७८ सालको जेष्ट २५ गतेको हावाहुरीले यस गाउँपालिका क्षेत्रका १५ वटा सामुदायिक विद्यालय र २ वटा संस्थागत विद्यालयहरुको छाना उडाएको थियो। साथै पालिका क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने काफलकोट, गान्द्रा, आग्रीगाउँ, बजेडीचौर,काप्रीचौर, डाँडाखाली र खानीखोला लगायतका स्थानहरुमा करिब ८०० जति घरहरु पूर्ण र आंशिक रुपमा छाना उडाउनका साथै जनजीवन अस्त-व्यवस्थ पारेको थियो। हावाहुरीको प्रभाव सँगै आएको असिना पानीले विद्यार्थीका कापी किताब समेत भिजेर काम नलाग्ने भएको थियो । साथै एक साताको लागि पठन पाठन अवरुद्ध भएको थियो। हावाहुरीको प्रभावले गर्दा बालबालिकाहरुमा मनोसामाजिक असर परेको देखिन्छ। सिम्ता गाउँपालिका रहेका विद्यालयमध्ये करिब १० वटा विद्यालयहरु जंगल छेउमा रहेकाले हावाहुरीको उच्च जोखिम रहेको छ।

३.२.३ हावाहुरीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको हावाहुरीको कारण सुर्खेत देखि पूर्व सडक खण्ड आंशिक रुपमा अवरुद्ध हुनुका साथै ८०० वटा घरहरु आंशिक रुपमा क्षति र ७५ वटा घरहरु पूर्णरुपमा क्षति भएका थिए । हावाहुरीको प्रभावले गर्दा ३ प्रतिशत विद्यार्थीहरु विद्यालय शिक्षा लिनबाट बञ्चित भएका थिए । विगतका वर्षदेखि हालसम्म यस गाउँपालिकाका १७ पशुचौपायाले हावाहुरीका कारण ज्यान गुमाउनु परेको थियो । यसैगरी विद्युत,खानेपानी र सञ्चार ७ दिनसम्म अवरुद्ध हुनुका साथै केही विद्यालयहरु केही दिनका लागि बन्द भएका थिए । यस पालिका अन्तर्गतका घोरेटा,खनेटा, सिम्ता बजार क्षेत्र र १ देखि ९ वडा आसपासका क्षेत्रका खेतियोग्य जमिनमा क्षति भएको थियो ।

३.२.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य रणनीति

यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा गाउँपालिका शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् । विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम सिम्ता गाउँपालिका र सिम्ता गाउँपालिका शिक्षा समूहले १५६० जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी तयारी गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको हावाहुरीको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

मस्यौदा

(१३) हावाहुरीबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने

(१४) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(१५) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(१६) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(१७) हावाहुरी पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(१८) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(१९) हावाहुरी गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(२०) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(२१) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(२२) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(२३) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(२४) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.२.५हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित हावाहुरीको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

मस्यौदा

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	जनशक्ति				
१	हावाहुरीबाट बच्ने कृतिम अभ्यास	संख्या	१	२	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	संख्या	६	१०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	संख्या	२९	३५	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	संख्या	४०	६०	
ख	सामग्री तथा प्रविधि औजार				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१२००	२०००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१२००	१३००	
ग	आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री				
१	पाल,म्याट र पि फर्म सुरक्षित भवन	मिटर	५ ००	७००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	५०	७०	
घ	लागत रकम				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	१ करोड	५ करोड	
ङ	संस्थागत संरचना				

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	

तालिका ३.४.५ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्य	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	हावाहुरीबाट बच्ने कृतिम अभ्यास	संख्या	१	१	पालिकास्तरिय	०
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	संख्या	१०	५		५
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	संख्या	६०	२०	विद्यालय	४०
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	संख्या	६०	४०	विद्यालय	२०
ख	सामग्री तथा प्रविधि औजार					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१२००	७००	विद्यालय	५००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	५०००	४०००	विद्यालय	१०००
ग	आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	१०००	५००	विद्यालय	५००
२	कुर्सी, दराज	संख्या	१००	७०	विद्यालय	३०
घ	लागत रकम					
१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	२करोड	१ करोड	पालिका	१करोड
ङ	संस्थागत संरचना					
१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०

मस्यौदा

३.२.६ हावाहुरीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ।

३.६.१ *आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)*

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति,वि.व्य.स र हावाहुरीबाट बच्न कृतिम अभ्यासशिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	पालिका र विद्यालय	१	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका	०	समन्वयकर्ता १ जना	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	पालिका र विद्यालय	४०	२०	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
गाउँपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	६०	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	१	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
हावाहुरीबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोत व्यक्ति ५	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	३०	३० वटा विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	३०	३० विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक	विद्यालय	३०	३० विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने					
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	गाउँपालिका	५ लाख	१० लाख	गाउँपालिका/प्रदेश	गाउँपालिका/प्रदेश
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	९	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	६०	विद्यालय	गाउँपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	गाउँपालिका	०	६०	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	६० वटा	विद्यालय	विद्यालय/गाउँपालिका
हावाहुरीबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	६० वटा	विद्यालय/गाउँपालिका	विद्यालय/गाउँपालिका

३.३.२ हावाहुरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ। तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	हावाहुरीबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	२५	३	२	१	१	१	३महिना भित्र	
३	हावाहुरीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।	सख्या	५	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।	पटक	१	०	०	०	०	०	३महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	१०	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	हावाहुरीको उच्च चाप रहेका विद्यालयहरुमा सुरक्षित भवन निर्माण	वि	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	२९	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने	रु	१० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.६.३ *पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना*

यस सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेतमा रहेका विद्यालयहरु हावाहुरीको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
				पालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
३ दिन (72 घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका

३.६.४ *हावाहुरीको प्रतिकार्य योजना*

यस पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा हावाहुरीबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ।

तालिका ४.७ हावाहुरीको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-72 घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
हावाहुरी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
हावाहुरी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		पालिका	पालिका	पालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका

३.६.५ हावाहुरीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ हावाहुरीको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ महिना देखि	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका	विद्यालय तथा	पा.वि.के. र पालिका	पालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	आधारमा शिक्षण गर्ने	समुदाय		
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका तथा विद्यालय	पालिका तथा विद्यालय	पालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	हावाहुरीका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	पालिका तथा प्रदेश सरकार	पालिका

३.६.६ *हावाहुरीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना*

तालिका ३.९ हावाहुरीको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	पालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	पालिका र विद्यालय	पालिका र विद्यालय	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	पालिका

४.६.७ *हावाहुरीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति*

यस सिम्ता गाउँपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ५५ जना रहेको छ। अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ। संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी ६० सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ।

तालिका ३.१० हावाहुरी विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	६० सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र पालिका	पालिका

३.६.८ *सञ्चार तथा पैरवी योजना*

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नमुना अभ्यास लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
६ महिना	विपद् व्यव्थापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	पालिका/विद्यालय	पालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने			पालिका

मस्यौदा

३.३ भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.३.१ भूकम्पको परिदृश्य

सुर्खेत जिल्लाको सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको छ। सिम्ता गाउँपालिका दुन, टार, चुरे र महाभारत श्रेणीमा पर्ने भएकोले यस पालिकाको आधिकांश भूभाग भिरालो छ । यसको नामङ्कनवाटै नै यसको भूगोलको परिचय खुलेको छ । उत्तर पट्टीको सवै भूभाग लेकाली भिरालो छ भने दक्षिणी सानो भूभाग वेशी रहेको छ । अतः भू वनावटको हिसाबले पनि यो पालिका भूकम्पिय जोखिममा रहेको छ ।। भूकम्पको घटना विवरण तयार गर्दा वि.सं. २०५७ साल देखि वि.स.२०७९ सालसम्मको भूकम्पलाई आधार मानेर परिदृष्य तयार गरिएको छ।

३.३.२ भूकम्पको घटना विवरण

३.३.२ भुकम्पको घटना विवरण

सिम्ता क्षेत्रमा भुकम्पको प्रत्यक्ष असर पर्नेगरीका निकै पुराना तथ्य नभेटिए पनि २०८० सालको कार्तिकमा जाजरकोट केन्द्र बिन्दु भई आएको भुकम्पले छिमेकी क्षेत्रमा असर गरे पनि सिम्ता क्षेत्रमा ठुलो मानविय तथा भौतिक क्षति भएन। उक्त पछिल्लो जाजरकोट भुकम्प, वि.सं.२०७२ को भुकम्पलाई घटना आधार मानी यो योजना तयार गरिएको छ।

३.३.३ भूकम्पबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको भूकम्पको तथ्याङ्क खासै विवरण उपलब्ध नभए ता पनि विगतमा २०७२ सालमा गएको भूकम्पले यस क्षेत्रमा केहि घर तथा विद्यालयहरुको भवनमा क्षेति भएकोले स्थानीय अभिभावक र विद्यार्थीहरुमा भूकम्पको डर त्रास भै विद्यार्थीहरु विद्यालयमा नजाने लगायतका समस्याहरुले गर्दा केहि दिन विद्यालयको नियमित पढाई अवरुद्ध भएको थियो ।नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा समय समयमा जाने सानातिना भूकम्पिय पराकम्पले यस क्षेत्रमा एकखाले त्रास उत्पन्न गरिरहन्छ । यस पालिकाका १२ वटा विद्यालय भूकम्पिय दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा रहेका छन ।

३.३.४ भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति

स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको भूकम्पको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम सिम्ता गाउँपालिका शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा गाउँपालिका को शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(२५) भूकम्पबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने।

(२६) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(२७) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(२८) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(२९) भूकम्प पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(३०) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(३१) भूकम्प गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(३२) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(३३) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(३४) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(३५) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(३६) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने

मस्यौदा

(३७) विद्यार्थीहरुलाई मनोपरामर्श गरि भय मुक्त तथा मुक्त वातावरण तयार गर्ने

(३८) विपद् लाई व्यवस्थापन गर्न संघीय सरकार ,प्रदेश सरकार र विकास साझेदार संघसंस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

३.३.५ भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित भूकम्पको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	**आवश्यकताको विवरण**	**एकाइ**	**परिमाण**		**कैफियत**
			न्यूनतम	**अधिकतम**	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	५६	११२	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	६	६०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१०	२०	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	५६	६९	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	४५००	९०००	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	४५००	९०००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	९०००	१२०००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	११२	१५०	
घ	*लागत रकम*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	१ करोड	५ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गोटा	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	गोटा	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	गोटा	१०	१०	
४	विद्यालय विपद व्यवस्थापन समिति	गोटा	५६	५६	

मस्यौदा

तालिका ३.३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्य	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	३३६	१५	विद्यालय	३२१
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	५६	०	विद्यालय र	५६
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	५६	०	विद्यालय	५६
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	११२	४४	विद्यालय	६८
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	९०००	१०००	विद्यालय	८०००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	३५०	२५०	विद्यालय	१००
ग	*आधारभत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	१०००	०	विद्यालय	१००००
२	कर्सी, दराज	संख्या	१५०	१००	विद्यालय	५०
घ	*लागत रकम*					

१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५ करोड	१ करोड	पालिका	४ करोड
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०
४	विद्यालय विपद व्यवस्थापन समिति	गोटा	१	१	विद्यालय	०

३.३.६ भूकम्पको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ।

३.६.१ *आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)*

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति, वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	गाउपालिका शिक्षा शाखा	गाउँपालिका
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	विद्यालयहरु	०	समन्वयकर्ता १ जना	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	गाउँपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	विद्यालय	०	५६	विद्यालय	गाउँपालिका
गाउँपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गठन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	५६	गाउँ शिक्षा शाखा	गाउँपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	१	गाउँ शिक्षा शाखा र गाउँ विपद् व्यवस्थापन शाखा	गाउँपालिका
भूकम्पबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	पालिका र विद्यालय	०	स्रोत व्यक्ति ६	गाउपालिका शिक्षा शाखा र पालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	गाउँपालिका

क्रियाकलाप	**स्थान**	**विद्यमान क्षमता**	**अपुग आवश्यकता**	**जिम्मेवार निकाय**	**बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन**
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	०	५६ वटा विद्यालय	पालिका शिक्षा शाखा	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार गै स स
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	०	५६ विद्यालय	पालिका शिक्षा शाखा	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार गै स स
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	५६ विद्यालय	पालिका शिक्षा शाखा	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार गै स स
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	गाउँपालिका	गाँउपालिका	५ करोड	गाउँपालिका	गाउँपालिका ,प्रदेश सरकार गै स स
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	५६	गाउँपालिका शिक्षा	गाउँपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	१०	गाउँपालिका	गाँउपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	गाउँपालिका	गाँउपालिका	५६ जना	गाउँपालिका	गाँउपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	५६ वटा	विद्यालय	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा /गाउँपालिका
भूकम्पबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	५६ वटा	विद्यालय/गाउँपालिका	विद्यालय, पालिका शिक्षा शाखा

मस्यौदा

३.३.७ भूकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ। तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ।

रणनीतिहरु:

१ भूकम्पबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,

२ भूकम्पले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।

३ प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।

४ शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने।

मस्यौदा

५ खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने।

६ आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।

७ विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने।

८ विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने।

९ विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन।

१० सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन।

११ पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन।

१२ शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन।

१३ खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	भूकम्पबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	५	३	२	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	भूकम्पले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।	सख्या	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	१०	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	नदि किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	२९	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	१० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.३.८ पूर्वानुमान **एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना**

यस सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत मा रहेका विद्यालयहरु भूकम्पको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	**क्रियाकलाप**	**स्थान**	**जिम्मेवार निकाय**	**बजेट**
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
				पालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
३ दिन (72 घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका

३.३.९ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना

यस पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा भूकम्पबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ।

तालिका ४.७ भूकम्पको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-72 घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
भूकम्प प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
भूकम्प प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		पालिका	पालिका	पालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	गाउँपालिका	गाउँपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		गाउँपालिका	गाउँपालिका	गाउँपालिका

३.३.१० भूकम्पको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ भूकम्पको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र पालिका	पालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका तथा विद्यालय	पालिका तथा विद्यालय	पालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	भूकम्पका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	पालिका तथा प्रदेश सरकार	पालिका

३.३.११ भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

तालिका ३.९ भूकम्पको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	पालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	पालिका र विद्यालय	पालिका र विद्यालय	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	पालिका

३.३.१२ भूकम्पको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस सिम्ता गाउँपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ५५ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी २९ सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० भूकम्प विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	२९ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र पालिका	पालिका

४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नाटक लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
६ महिना	विपद् व्यव्थापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	पालिका/विद्यालय	पालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने	विद्यालयमा	गाउँपालिका	पालिका

३.४. आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.४.१ आगोलागी परिदृश्य

विशेष गरि सुख्खा याममा बनजंगलमा तथा बस्तिमा नेपालमा हरेक वर्ष आगलागिका घटनाले ठुलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ। जलवायू परिवर्तनले गर्दा सुख्खा तथा खडेरीमा बढोत्तरी आई तापक्रम वृद्धिले डढेलो तथा आगलागिका घटनाले मानविय क्षति भएका घटनाहरु बढ्दै गएका छन् । २०६६ मा माछकाँडाँ,२०७२ ,२०७३ र २०७९ सालमा शारदा नगपालिकाको विभिन्न वडाहरमा आगलागि हुँदा करिब २ करोड ८० लाख बराबरको धनमालको नष्ट भएको थियो भने १२ जना मानिसले अकालमा ज्यान गुमाउनु परेको थियो साथै खेतियोग्य जमिनमा लगाएको करिब १० क्वीन्टल जति गहुँ मकै बालिनालि क्षति भएको थियो र घरमा आगलागि हुँदा भण्डारण गरिएको करिब १७ क्विन्टल धान जलेर नष्ट भएको थियो । सुर्खेत जिल्लाको शारदा नगपालिका केहि वडाका केहि बस्तिहरु

आगोलागीको उच्च जोखिममा रहेको छन् भने सहरी क्षेत्रका घर तथा विद्यालयहरु आकस्मिक विद्युतिय आगलागि तथा ग्याँस आगलागिको जोखिममा रहेका छन् ।आगोलागीका घटना विवरण तयार गर्दा वि.सं. २०५७ साल देखि वि.स.२०७९ सालसम्मकोलाई आधार मानेर परिदृष्य तयार गरिएको छ।

३.४.२ आगोलागी घटना विवरण

सुर्खेत जिल्लाको माछकाँडामा २०६६ सालमा लागेको आगलागिले करिब २३ घर नष्ट भएका थिए । शारदा नगपालिकामा विभिन्न समयमा भएका आगलागिहरुमध्य सबैभन्दा बढी २०७२ मा वडा नं १४ को मालनेटामा भएको आगलागिले १० घर नष्ट भएका थिय,२०७३ मा श्रीनगर बजारमा रहेको एक ईलेक्ट्रोनिक्स पसलमा आगलागि हुदा उक्त पसलको सम्पूर्ण सामान जलेर नष्ट भएका घटनाहरु ज्वलन्त उदाहरण मात्र हुन । २०७९ को चैत्र देखि असार सम्मको आगोलागिले वडा नं ८ ,९ र १० ,१४,१५, र १२ घर पूर्ण रुपमा जलेर नष्ट भएका थिए।

बनजंगलको आगलागिले जंगलि पशुपन्छी (घोरल, रतुवा,मृग,बदेल, लगुना, कालिज, च्याखुरा,तिर्ता, खरायो,स्याल, बाँदर,बाघ र अन्य) र तिनिहरुका बच्चाहरु गरि करिब २५० जति संख्या आगोलागीमा परि मरेका थिए साथै साल,साज,सल्ला, लालिगुराँस, बाँझ,काफल जस्ता रुख अन्य प्रजातिका करिब २५०० संख्याका बनस्पतिहरु जलेर आंशिक वा पूर्ण रुपमा नष्ट हुदा बनविनासको समस्या निम्त्याएको छ। जसले गर्दा पानिका मुहान सुक्दै जानाले खानेपानि तथा सिचाईको लागि पानि आपूर्तिमा कठिनाई थपिदै गएको छ । हरेक साल आगलागिका घटनाहरु बढ्दै जानाले नेपालको वार्षिक औषत तापक्रममा बढोत्तरी हुदै गएको जसले गर्दा गर्मि याममा विहान कक्षा सुरु गरि दिउसोको समयमा विदा गर्नाले बालबालिका तथा विद्यार्थिहरु अन्य गैर शिक्षण क्रियाकलापमा आवद्ध हुने गरेको र शैक्षणिक क्रियाकलाप र शैक्षिक उपलब्धिमा गिरावट आउने गरेको देखिन्छ। आगलागि जन्य घटनाको असरले गर्दा करिब यस नगपालिकाका करिब ३ प्रतिशत बालबालिकाहरु विद्यालय जानबाट वञ्चित भएका छन् । २०५७ देखि २०७९ जेठ मसान्त सम्ममा आगलागिमा परी १२ जना मानिसहरुको ज्यान गुमाउनु परेको थियो । विद्यालय भवन र परिसर सुरक्षित हुँदाहुँदै पनि त्यहाँ जाने बाटोमा बन जंगल पर्ने हुदा जंगलि जनावरको त्रास जस्ता कारण जोखिम भएर वा समुदायमा विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण समेत विद्यालयमा पठनपाठन अवरुद्ध हुने गरेको देखिन्छ । विषेशगरी शारदा नगपालिकाको मदाना,मालनेटा, कौछे, हरले ,स्यानिखाल,चैबाङ्ग,मार्के र कजेरी जस्ता क्षेत्रहरु आगोलागीको उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्र हुन । यसका साथै शारदा नगपालिकाका सहरी क्षेत्र खलंगा,श्रीनगर,साहुटोल र बरला आसपास क्षेत्रका विद्यालयमा विद्युतिय आगलागिको पनी जोखिम बढेको देखिन्छ भने चैत्र ,बैशाख र भाद्र असोजमा चट्याङ्ग सृजित आगलागिका घटना भएर (शारदा नगपालिकाको ६ नं वडा स्थित बालशाखा मा.वि.मदमकाँडा) मा ७ वटा कम्प्यूटरमा पूर्ण रुपमा क्षति गरि करिब ९ लाख रुपैया बराबरको नोक्सान भएको थियो। आगलागिको बढी जोखिममा रहेका विद्यालयहरुमा मधाना र लक्ष्मि मा.वि. स्यानिखाल,त्रि.ज.मा.वि. माल्नेटा ,बालशाखा मा.वि.मदमकाँडा, महेन्द्ररत्न मा.वि .हिवल्चा,लक्ष्मि आधारभूत विद्यालय पानिखोला ,जनसेवा प्रा.वि.खैराबाङ्गपेदि,विद्याज्ञान प्रा.वि.तिलपोखरी,लक्ष्मी प्रा.वि. खत्रीपोखरी,दुर्गा प्रा.वि.तिमिले, जनचेतना प्रा.वि.माथिल्लो स्याला,विजया प्रा.वि. सानिगारे र जनकल्यान प्रा.वि. जलुके रहेका छन ।

३.४.३ आगलागिले शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको आगोलागीको कारण सामुदायिक र निजि भवनहरुमा त्यस्तो क्षति नभएतापनी असोजमा चट्याङ्ग सृजित आगलागिका घटना भएर शारदा नगपालिकाको ६ नं वडा स्थित बालशाखा मा.वि.मदमकाँडा मा ७ वटा कम्प्यूटरमा पूर्ण रुपमा क्षति गरि करिब ९ लाख रुपैया बराबरको नोक्सान भएको थियो। विद्यालय जाने बाटोहरु बन जंगलको आसपाँस भएकोले प्रायजसो सुख्खा तथा खडेरी (चैत्र देखि जेठ महिनाको) समयमा जंगलमा आगोलागीको घटनाहरु घट्ने हुँदा विद्यार्थीहरु नियमित विद्यालय जानबाट बन्चित हुनुपरेको र हरेक वर्ष हुने आगलागिले बनजंगल विनास हुदै जादाँ विद्यालयमा खानेपानिको आपूर्ति असहज भई विशेषतः चैत, बैशाख र जेठ महिनामा बालविकास देखि ५ कक्षासम्मका बालबालिकाहरु बढि मात्रामा अनुपस्थित हुने गरेकोले सिकाई उपलब्धि अपेक्षित रुपमा वृद्धि हुन सकेको छैन । विगतका वर्षदेखि हालसम्म यस नगपालिकामा आगलागिका कारण १२ जनाले ज्यान गुमाउनु परेको थियो भने जसमा २ जना बालबालिका पनि परेका थिए । यस पालिका अन्तर्गतका काकखोला,हरले,खैराबाङ्ग,मदाना, चैबाङ्ग,स्यानीखाल ,माल्नेटा आसपास क्षेत्रका जंगलमा हुने आगलागिका कारण खेतियोग्य जमिनको बालिनालि क्षति भएको थियो । आगलागिले गर्दा १२ घरका ३५ बालालिका १५ दिनसम्म पठनपाठनमा समावेस हुनबाट बन्चित थिए । उनिहरु लगायत उनिहरुको परिवार केहि महिना अस्थायि आवासमा बस्नु परेकोले नियमित रुपमा शैक्षिक क्रियाकलापमा आबद्ध नहुदा अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धिमा क्षति तथा बाधा पुगेको कुरा विगतको घटनाहरुको विश्लेषणबाट स्वीकार गर्न सकिन्छ।

३.४.४ आगोलागी प्रतिकार्य रणनीति

शारदा नगपालिकाको शिक्षा समितिले आगलागिका कारण प्रभावित हुन सक्ने करिब २५०० जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी पूर्वतयारि गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको आगोलागी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । शिक्षा समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम शारदा नगपालिका र यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नगपालिका शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(३९) आगलागिबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने

(४०) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(४१) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(४२) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(४३) आगलागि पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(४४) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(४५) आगलागि भएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(४६) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(४७) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(४८) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(४९) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(५०) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.४.५ *आगोलागी प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण*

माथि उल्लेखित आगोलागी विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३.४.३ परिदृष्य बमोजिम आगोलागी प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	आवश्यक परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	६५	१४०	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	आवश्यक	परिमाण	कैफियत
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	६	१०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	५	८	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	१२०	२५०	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१५००	२५००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	२०००	३०००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,	थान	३००	७००	
२	म्याट र पि फर्म	मिटर	१५००	२०००	
३	कुर्सी, दराज	संख्या	१५०	४००	
घ	*लागत रकम*	*रुपैयामा*			
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	३ करोड	७ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१		
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	३	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१५	१५	

तालिका ३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्य	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	१७०	६	विद्यालय	१६४
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	८	२	विद्यालय र पालिका	६

३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१०	२	विद्यालय	८
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	१२०		विद्यालय	१२०
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	२०००	१२००	विद्यालय	८००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१३००	१२००	विद्यालय	१००
ग	*आधारभत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल	थान	३००	५०	पालिकामा	२५०
२	म्याट र पि फर्म	मिटर	१५००	१२०	पालिकामा	१३८०
३	[illegible]	संख्या	४००	८०	विद्यालय	३२०
घ	*लागत रकम*					
१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५ करोड	५०लाख	पालिका	४ करोड ५०
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	३	१	पालिका तथा वडा	२
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१५	[illegible]	गठन गर्ने चरणमा	१५

३.४.६ *आगोलागी लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना*

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम आगोलागीबाट निम्त्याउन सक्ने विपद् तथा क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न पूर्वानुमानलाई आधार मानि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ ।

३.६.१ *आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)*

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति,वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	नगपालिका र विद्यालय	०	३ पटक (स्रोतव्यक्ति,विपद् फोकल व्यक्ति तथा शिक्षक र विद्यालय नर्स साथै सहजकर्ताहरुलाई)	नगपालिका,शिक्षा शाखा ,शिक्षा समिति र विद्यालय	संघीय सरकार,प्रदेश सरकार, नगपालिका र सम्बन्धित साझेदार सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	नगपालिका	१	२ (समन्वयकर्ता विपद् फोकल पर्सन वा शिक्षक)	गाउँपालिका,शिक्षा शाखा र विद्यालय	नगपालिका, सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	पालिका र विद्यालय	०	३(पालिका र विद्यालयमा)	गाउँपालिका विद्यालय	नगपालिका ,विद्यालय,नगर शिक्षा समिति
नगपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गर्ने	पालिका र विद्यालय	१	३	गाउँपालिका विद्यालय	नगपालिका नगर शिक्षा समिति, शिक्षा शाखा
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	पालिका र विद्यालय र वडा कार्यालय	१	२ (प्र.अ.विद्यालय विपद् सम्पर्क व्यक्ति,जनप्रतिनिधि तथा महिला स्वंमसेविका)	गाउँपालिका ,विद्यालय,शिक्षा शाखा	नगपालिका,साझेदार सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
आगलागिबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	पालिका र विद्यालय	०	३ पटक (विद्यालय विपद सम्पर्क शिक्षक ३० जना, विद्यालय नर्स १० जना ,जनप्रतिनिधि तथा महिला स्वंमसेविका)	गाउँपालिका विद्यालय,रेडक्रस सोसाईटी,नेपाली सेना,नेपाल सशत्र प्रहरी,नेपाल प्रहरी	गाउँपालिका साझेदार सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था,रेडक्रस सोसाईटी,
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	गाउँपालिका विद्यालय,विद्यालय	१	२	गाउँपालिका विद्यालय	गाउँपालिका,प्रदेश सरकार
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	१	३	गाउँपालिका विद्यालय विद्यालय	गाउँपालिका विद्यालय,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	५	गाउँपालिका विद्यालय विद्यालय,नगर शिक्षा शाखा	गाउँपालिका विद्यालय ,प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	नगपालिका	५० लाख	४ करोड ५० लाख	गाउँपालिका विद्यालय /प्रदेश	गाउँपालिका विद्यालय /प्रदेश
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	४	११	गाउँपालिका	गाउँपालिका वि
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	२	३०	गाउँपालिका,विद्यालय	नगपालिका,रेडक्रस, सुरक्षा निकाय
विपद् व्यवस्थापन	नगपालिका	०	३	गाउँपालिका,विद्यालय	गाउँपालिका ,रेडक्रस,

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने					सुरक्षा निकाय,
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	३ पटक	विद्यालय,पालिका शिक्षा शाखा	विद्यालय/गाउँपालिका
आगलागिबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय,नगपालिका	१	५ (वडा र हरेक विद्यालयमा)	विद्यालय/गाउँपालिका	विद्यालय/गाउँपालिका

३.४.७ आगलागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ। तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कै
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	आगलागिबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	३	२	१	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने।	सख्या	४	३	०	०	०	०	३ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	१५	०	०	०	०	०	७ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	नियमित	०	०	०	०	०	आवश्यक अनुसार ४ महिना भित्र	
२	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	२९	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र अग्निप्रतिरोधक गर्ने	रु	२० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.६.३ *पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना*

यस शारदा नगपालिका सुर्खेतमा रहेका विद्यालयहरु आगोलागी जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
				पालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
३ दिन (72 घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/पालिका	विद्यालय/पालिका	पालिका

३.६.४ *आगोलागी प्रतिकार्य योजना*

यस पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा आगलागिबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ आगोलागी लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
0-72 घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
आगलागि प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
आगलागि प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		पालिका	पालिका	पालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		पालिका	पालिका	पालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		नगपालिका	नगपालिका	नगपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		नगपालिका	नगपालिका	नगपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	नगपालिका	नगपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		नगपालिका	नगपालिका	नगपालिका

३.६.५ *आगोलागी प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना*

तालिका ३.८ आगोलागी विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र पालिका	पालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पालिका तथा विद्यालय	पालिका तथा विद्यालय	पालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	आगलागिका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	पालिका तथा प्रदेश सरकार	पालिका

३.६.६ *आगोलागी अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना*

तालिका ३.९ आगोलागी लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	पालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	पालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	पालिका र विद्यालय	पालिका र विद्यालय	पालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	पालिका

४.६.७ *आगोलागी विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति*

यस शारदा नगपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ५५ जना रहेको छ। अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ। संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी २९ सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ।

तालिका ३.१० आगलागि विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	२९ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र पालिका	पालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र पालिका	पालिका

३.४.६.८ *सञ्चार तथा पैरवी योजना*

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नाटक लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
६ महिना	विपद् व्यवथापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	पालिका/विद्यालय	पालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	पालिका/विद्यालय	पालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने			पालिका

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास

स्थानीय शिक्षा समूहले स्रोत साधनको पर्याप्तता तथा समूहको दक्षता परीक्षण एवं क्षमता अभिवृद्धि गर्न समयसमयमा माथिका विपद् परिदृष्यमा आधारित भई विपद् प्रतिकार्यको नमूना अभ्यास गर्ने गराउने छ। अभ्यासमा सबै समूह सदस्य तथा अन्य अन्तरसम्बन्धित समूहलाई समेत सहभागी गराइने छ। सम्बन्धित तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको वा कुनै प्रकोप विशेषमा केन्द्रित भई गरिने कृत्रिम घटना अभ्यासमा सम्बन्धित शिक्षा समूहले सहभागी भई शिक्षा क्षेत्रको भूमिका निर्वाह गरिनेछ।

४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

हावाहुरी ,भूकम्प र महामारी जस्ता विपद्का समयमा सावधानी अपनाउन र त्यसको व्यवस्थापनको पूर्वतयारीका लागि कृत्रिम घटना अभ्यासको निर्धारित कार्यतालिका तालिका ४.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
क	हावाहुरीको प्रतिकार्य अभ्यास	समूहले निर्धारण गरेको स्थान	फागुन देखि जेठ मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	गाउँपालिका	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	गाउँपालिका	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	फागन पहिलो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	फागुन दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	चैत्र १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ख	भूकम्पको प्रतिकार्य अभ्यास	पालिकाले निर्धारण गरेको स्थान	मंसिर देखि माघ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	गाउँपालिका	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	गाउँपालिका	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	जेठ १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ग	कोभिड-१९ जस्ता सङ्क्रामक रोगको महामारीको प्रतिकार्य अभ्यास				
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	गाउँपालिका	भदौ पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	गाउँपालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको क्रियाकलाप र समयतालिका निर्धारण	पालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	पालिका/संयोजक
५	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
६	अभ्यासको सहजीकरण गर्ने कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
७	अभ्यास आयोजना /सञ्चालन गर्ने	प्रत्येक वडास्तरमा एउटा	असोज १५ देखि कार्तिक १५ सम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
८	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	गाउँपालिका	कार्तिक मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू

कृत्रिम घटना अभ्यासबाट सम्बन्धित विद्यालय, समुदाय, स्थानीय तह वा वडाको अवस्थाका बारेमा जानकारी लिएर निम्न विषयमा आवश्यक सुधार तथा पूर्वतयारी गर्नुपर्छ।

तालिका ६.२ सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू

अवस्था विवरण	सुधार गर्नुपर्ने विषय
प्रभावित समुदाय र विद्यालयसम्मको पहुँच लगायतका विद्यालय वरपरको स्थिति	विद्यालयमा जाने बाटो सुधार गर्ने वा बैकल्पिक बाटो व्यवस्था
अस्थायी आश्रयस्थलका लागि खुला स्थल र भौतिक संरचना,	खुला स्थानको पहिचान तथा त्यसको सरसफाइ र व्यवस्थापन
समूहमा उपलब्ध दक्ष जनशक्ति,	हावाहुरीबाट हुने विपद्का वेला उद्दारका लागि दक्ष जनशक्तिको विकास तथा तालिम प्रदान
उपलब्ध सामग्री, मेशिनऔजार र प्रविधि,	सबै विद्यालयहरुमा आपतकालीन सामग्रीहरुको प्रवन्ध गर्नुपर्ने
समूहको परिचालन तथा व्यवस्थापकीय दक्षता,	शिक्षा कलष्टरका सदस्यहरुको क्षमता विकास
समुदायको सचेतना र प्रतिकार्यमा सहभागिता	विपद् सम्बन्धि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन
अन्य विषयक्षेत्र र विपद् व्यवस्थापन निकायसँगको अन्तरसम्बन्ध,	शिक्षा कलष्टरको अन्य कलष्टरसँग समन्वय र सहकार्य

४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री

कृत्रिम घटना अभ्यास प्रकोपको प्रकृति अनुसार स्वीकृत विधि र प्रक्रिया अवलम्वन गरी गरिने छ । प्रकोपको प्रकृति साथै व्यवस्थापकीय हिसावले स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरको घटना अभ्यास गर्न उपयोगी सन्दर्भ सामग्रीहरू निम्न रहेका छन्:-

(१)नारायण प्रसाद मरासिनी, सूर्य नारायण श्रेष्ठ, रञ्जन ढुंगेल र तीर्थराज जोशी, २०६७ । विद्यालयको निमित्त विपद् पुर्वतयारी एवं पूर्व-अभ्यास हाते पुस्तिका । भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज, अमेरिकन रेडक्रस र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी । काठमाण्डौ।

(२)प्राक्टिकल एक्शन नेपाल, २०१६ (सन्) । हावाहुरी प्रकोपको कृत्रिम घटना अभ्यास । काठमाण्डौं । https://www.preventionweb.net/publication/mock-flood-exercises-communities-utilising-community-based-early-warning-systems

(३)National Disaster Risk Reduction and Management Authority (२०२०). SIMULATION EXERCISE MANUAL, NEPAL. A Guide for Planning, Designing, and Facilitating a Simulation Exercise for Disaster Preparedness and Response. NDRRMA with TAYAR Nepal. Kathmandu

(४)राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण (सन् २०२०)। विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्यका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास योजना विकास, कार्य ढाँचा र सहजीकरण मार्ग–निर्देशिका । प्राधिकरणका लागि यूएसएआइडीको तयार नेपाल – विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन परियोजनाको सहयोगमा सन् २०२० मा तयार गरिएको ।

(५) विपद् व्यवस्थापन निर्देशनालय नेपाली सेना, २०७४।सामुदायिक विपद् प्रतिकार्य तालिम पाठ्यक्रम।

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य

५.१ संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य

स्थानीय शिक्षा समूहको सञ्चालन र सदस्य संस्था बिचको समन्वय कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ। समूहको नियमित तथा अन्य बैठकमा विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धमा छलफल गरिनेछ। समूहका सदस्य बीच सम्पर्क र समन्वय गर्न सदस्य संस्थाका सम्पर्क व्यक्तिको नाम, सम्पर्क नम्बर अनुसूची १ मा संलग्न गरिएको छ।

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शिक्षा समूहबीच कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा आपसी समन्वय र सहकार्य हुनेछ। आपसी समन्वय गर्न संघीय, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूहका सम्पर्क व्यक्तिको समन्वय संयन्त्र स्थापना गरिनेछ। सम्पर्क व्यक्तिहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर तथा अन्य आवश्यक विवरण सहितको अन्तरतहगत सम्पर्क सूची तयार गरी सम्बन्धित सबैको पहुँचमा हुने गरी इएमआइएस डाटाबेसमा राखिएको छ। सम्बन्धित तहका समूहबाट सम्पर्क व्यक्तिको जानकारी प्राप्त गरी सम्पर्क सूचीलाई क्रमशः अद्यावधिक गरिनेछ।

५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्य:

स्थानीय शिक्षा समूहको अन्तरविषयगत समूहसँग नियमित समन्वय र सहकार्य हुनेछ। आपसी समन्वय गर्न स्थानीय तहमा सम्बन्धित समूहका सम्पर्क व्यक्ति चयन गरी समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्न पहल गरिने गरिनेछ। सिम्ता गाउँपालिकामा निम्न समूहहरू रहेका छन्।

(क) खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य प्रवर्द्धन (वास),

(ख) स्वास्थ्य,

(ग) आपत्कालीन आश्रयस्थल,

(घ) खाद्य सुरक्षा,

(ङ) पोषण,

(च) शिक्षा,

(छ) शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन,

(ज) आपत्कालीन सञ्चार

शिक्षा समूहका लागि अन्य समूहबाट तोकिएका सम्पर्क व्यक्तिहरूको अद्यावधिक विवरण अनुसूची १ मा राखिएको छ। आपसी समन्वय र सहकार्य प्रवर्द्धन गर्न सम्बन्धित समूहका प्रतिनिधिलाई शिक्षा समूहको बैठकमा आमनत्रण गरिनेछ। साथै अन्य समूहसँग साथै निकायसँग सम्पर्क गर्न शिक्षा समूहबाट अनुसूची १ बमोजिमका सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ।

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी

६.१ सूचना व्यवस्थापन

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय शिक्षा समूहले विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका चरणमा शिक्षा क्षेत्रको तथ्याङ्क व्यवस्थापन र सूचना सम्प्रेषणको कार्य निम्न प्रक्रियामा गर्नेछः

(क) स्वीकृत विधि र प्रक्रिया प्रयोग गरी समग्र विपद् जोखिम सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,

(ख) सङ्कलित तथ्याङ्कलाई तोकिएको उपयुक्त विद्युतीय वा छपाइ अवस्थामा सुरक्षित भण्डारण गर्ने,

(ग) तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी उपयुक्त प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री तयार गर्ने र

(घ) प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री प्रकाशन/सम्प्रेषण गर्ने गराउने।

६.२ सञ्चार तथा पैरवी

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम अन्तर समूहगत (अन्य क्लस्टरहरूसँग) समन्वय र रिपोर्टिङ्ग गर्नेछ। सञ्चार वृक्ष तथा सम्पर्क व्यक्तिहरूको सूची अनुसूची १ मा दिइएको छ।

६.३ सञ्चार र पैरवी योजना

सञ्चार तथा पैरवी कार्ययोजना विपद् परिदृश्यहरूको पूर्वतयारी खण्डमा समेटिएको छ।

घ) सञ्चार सामग्री उत्पादनका लागि ढाँचा

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ।

ङ) स्थानीय सरकार र विद्यालयमा सम्पर्क व्यक्तिहरूका लागि अभिमुखीकरण

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ।

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
जेठ देखि असोज सम्म	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट हावाहुरी सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट भूकम्प सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठन निरन्तरता सम्बन्धी छलफल, लेख रचना लगायतका जानकारीमूलक सामग्री प्रशारण गर्ने, गराउने	पालिका	पालिका	स्याक नेपाल	पालिका

परिच्छेद ७: अनुगमन र समीक्षा

७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची

कार्यविधि बमोजिम सिम्ता गाउँपालिकाले गठन गरेको कार्यदलले योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्नेछ । अनुगमन कार्यदलको कार्यसूची देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(१)कार्ययोजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन गर्ने,

(२)विपद् प्रतिकार्यको प्रभावकारिताको विशेष अनुगमन गर्ने,

(३)पठनपाठन निरन्तरताको अनुगमन गर्ने,

(४)योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन योजना कार्यान्वयनको दोस्रो वर्षको फागुन महिनामा गर्ने र आगामी वर्षको योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।

(५)योजनाको अन्तिम मूल्याङ्कन गर्ने र योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।

७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना

अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्ययोजनाको सारांश विवरण तालिका ७.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ । अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्यदलले आवश्यकता अनुसार कार्यतालिकामा क्रियाकलाप थप, समय र स्थानमा सामान्य संशोधन गर्न सक्नेछ ।

तालिका ७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्ययोजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
चौमासिक	नियमित अनुगमन	पालिका स्तरमा	गाउँपालिका	स्याक नेपाल	पालिका
मासिक	विपद् प्रतिकार्यको अनुगमन	पालिका स्तरमा	गाउँपालिका	स्याक नेपाल	पालिका
साप्ताहिक	आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठनको अनुगमन	पालिका स्तरमा	गाउँपालिका	स्याक नेपाल	पालिका
अर्धवार्षिक	मध्यावधि मूल्याङ्कन	पालिका स्तरमा	गाउँपालिका	स्याक नेपाल	पालिका
वार्षिक	अन्तिम मूल्याङ्कन	पालिका स्तरमा	गाउँपालिका	स्याक नेपाल	पालिका

९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन

कार्यान्वयनको अनुभव र सिकाइका आधारमा यस योजनाको वार्षिक रूपमा समिक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिने छ । स्थानीय शिक्षा समूहले आवश्यकता महशुस गरेमा सो अगावै पनि कार्य योजनामा परिमार्जन गर्न सकिने छ । मध्यावधि मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिशका आधारमा तेस्रो वर्षमा तथा अन्तिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिसका आधारमा पाँच वर्ष पुरा भएपछि थप समीक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।

अनुसूची

१. गाउँ शिक्षा समितिको विवरण
२. स्थानीय शिक्षा समूहका संस्था र सम्पर्क व्यक्तिको सूची
३. पालिका र विद्यालयका विपद् सम्पर्क व्यक्तिको विवरण
४. अन्य समूहका सम्पर्क व्यक्तिको सूची
५. पालिकाका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण
६. योजना तर्जुमाका लागि आधारभूत अध्ययन
७. अस्थायी सिकाइ केन्द्रका नमूना ढाँचाहरू,
८. सञ्चार-वृक्ष चित्र
९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फाराम
१०. सन्दर्भ सामग्रीहरुको सूची

सिम्ता गाउंपालिका

शिक्षा क्षेत्रको विपत पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

आपतकालिन अवस्थामा शिक्षाको निरन्तरता निर्देशिका

१ पृष्ठभूमि

विद्यालयहरु समय समयमा विभिन्न प्रकोपका घटनाबाट प्रभावित हुन्छन् र आपतकालिन अवस्थामा बालबालिकाहरुले सिकाई तथा विकासका अवसरमा सहभागी हुने अवसर गुमाउंदछन् । यसलाई आपतकालिन अवस्थाको शुरुदेखि नै सम्बोधन गर्नका लागि यो निर्देशिका तयार गरिएको छ ।

२ यस निर्देशिकाको उद्धेश्य

१ जुनसूकै विपतको घटना पश्चातको समयमा पनि छिटो भन्दा छिटो कक्षा सञ्चालन गर्ने ।

२ बालबालिकाहरुलाई उनीहरुमा परेको मानसिक समस्यालाई समयमै न्यनीकरण गरी सिकाईका लागि तयार बनाउने ।

३ सिकाईको लय र चक्रलाई नियमित गराउने ।

३ सम्भावित विपतका घटनाहरुमा आधारित शिक्षा निरन्तरता योजना

३.१ भुकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी महामारी

३.१.१ भुकम्पले ठुलो क्षेत्रलाई एकै पटक प्रभावित पार्ने मानवीय, भौतिक तथा प्रणालीगत समस्या पनि निम्तिन सक्ने भएको हुदा घटना पश्चातको समयमा तुरुन्त नियमित कक्षा सञ्चालन गर्न सम्भव हुदैन । तसर्थ यस समयमा तपशिल बमोजिमको समय रेखालाई पालना गर्न उपयुक्त रहन्छ ।

समय	क्रियाकलाप	जीम्मेवार	सहयोग
पहिलो २४ घण्टा	१ विद्यार्थी र शिक्षक कर्मचारीको स्वास्थ्य र सुरक्षा निश्चित गर्ने र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने २ सबैलाई पारीवारीक पुर्नमिलन गराउने ३ क्षतिका सूचनाहरु संकलन गर्ने र रुजु गरेर वडाको शिक्षा सम्पर्क व्यक्तिलाई दिने	विपत फोकल शिक्षक, प्रअ, अन्य जीम्मेवारी तोकिएका शिक्षक	विव्यस अध्यक्ष
पछिल्लो ७२ घण्टा	१ क्षती विवरणलाई विव्यसको बैठकबाट पारीत गरी पालिकामा पठाउने २ अस्थायी सिकाई केन्द्र सञ्चालन गर्ने स्थान र पद्धती टुंगो लगाई श्रोत संकलन योजना बनाउने ३ सिकाई निरन्तरताको योजना बनाउन कुनै १ देखी ३ जना शिक्षकलाई जीम्मा दिने विद्यार्थी तथा शिक्षक कर्मचारीको स्वास्थ्य सुरक्षाको साधारण जानकारी लिने	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा र पालिका
७ दिन	१ श्रोत संकलन सुरुवात गर्ने २ अस्थायी सिकाई केन्द्र तयारी शु गर्ने ३ शिक्षकलाई आवश्यक तालिमको शुरुवात	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय

	गराउने ४ समन्वयहरुको शुरुवात गर्ने		
१५ दिन	१ अस्थायी सिकाई केन्द्र सञ्चालन शुरुवात २ शिक्षकको आधारभूत तालिमको समापन, ३ अभिभावक भेटघाटको योजना	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय
१ महिना	१ विद्यार्थीलाई सामग्री वितरण २ अस्थायी सिकाई केन्द्रको स्तरोन्नती शुरुवात ३ नियमित कोर्षको सिकाई शुरुवात	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय
३ महिना	१ अस्थायी सिकाई केन्द्रको स्तरोन्नती २ स्थायी संरचनाको व्यवस्थापन शुरुवात ३ अभिभावक अन्तरक्रिया ४ नियमित सिकाईको निरन्तरता	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय

३.१.२ यसरी सिकाई निरन्तरता दिनका लागि विद्यालयगत रुपमै तयारी गर्नुपर्दछ भने पालिकाले पनि विद्यालयगत रुपमै योजना बनाउन लगाई आवश्यकताका आधारमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।

- **३.३ आवश्यक तालिमहरु**

क) आपतकालिन अवस्थामा शैक्षिक निरन्तरता तालिम १ दिन

ख) मनोसामाजिक समस्या पहिचान र शिक्षण तालिम ३ दिन

ग) प्राथमिक उपचार तालिम

३.४ आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

क) कार्यरत शिक्षकबाट

ख) अस्थायी स्वयंसेवक शिक्षकबाट

ग) सम्बन्धित सहयोगी साझेदार संस्थाहरुबाट

३.४.१ पलिका स्तरमा शिक्षण सिकाई निरन्तरताका लागि फोकल पर्सन तोकिने छ र सम्भव भए सम्म वडागत रुपमा नै शिक्षण सिकाई निरन्तरतालाई गुणस्तरीय बनाउन सहायता प्रणाली तयार गरिने छ । यस कार्यको सुनिश्चितता शिक्षा शाखा प्रमुख र शिक्षा क्लष्टरबाट गरिने छ ।

३.४.२ आवश्यक भौतिक तथा शैक्षिक सामग्रीहरुको विद्यालयगत र पालिका तथ्यांक व्यवस्थापन गरी एकै प्रणालीबाट सहयोग प्रदा नगरिने छ ।

३.४.३ सम्बन्धित सहयोगी साझेदार संस्था तथा शैक्षिक संस्थाहरु संग समन्वय गरी स्वयंसेवक शिक्षकको रोष्टर लिष्ट तयार गरिने छ ।

समाप्त